

Solomoni məsəloox Bəşin əyit

«Solomoni məsəloox» girke boş müdrik əyitmux saal saat'a q'a pisə avabakest'ala, düzgün yəşəyinşbsuni k'ə baksuna ak'est'ala məsəlooxe girese. Me girken amdarxo içoğoy hər ğina Buxaçuğoxun eğala müdrikluğen yəşəyinşbsunane maslaat bəğsa. «Q'ONČUĞO çalxsun müdrikluği burqesune» (1:7), «Vi bütüm ük'en Q'ONČUĞO umud baka, vi q'amişaksuna ext'ibər maba» (3:5).

Memiya bakala əsəs fikir «K'anun girke p'əmci ço» girkəxun sane: Buxaçuğox umud bakala, şot'ay ak'est'ala yaq'en tağala amdaren iz hər sa əşləst'a xeyir-bərəkəte haq'on.

Me girke boş bakala məsələğon ailin q'a dostluği, əşlin q'a yəşəyinşi baradat'un zombsa. Əsəs mövzüyox müdrikluğ q'a q'ammazluğ, düzgünluğ q'a pislüğ, müdrik əyiti zor, var-dövlət q'a kəsibluğ, umud q'a eht'iyətlu baksun, mıqluğ q'a dərd, bñhi əş saal beykərçiluğə. Avabaksuni, müdrikluği binora «Buxaçuğoxun q'ıbsune», yəni Buxaçuğox hörməten q'a çuresunen yəşəyinşbsune.

Girke boş bakalorox:

1:1-9:18 Müdrikluği xeyir

10:1-22:16 Solomoni məsəloox

22:17-24:22 Otuz müdrik əyit

24:23-34 Sa hemal müdrik əyitmux

25:1-29:27 Solomoni sa hemal məsəloox

30:1-33 Aguri məsəloox

31:1-9 Padçağ Lemueli nanay əyitmux

31:10-31 Xeyirxax çuux

¹ İsraili padçağ Davidi ğar Solomoni məsəloox:

Me girke məksəd

² Müdrikluğ saal tərbiyinə q'azayınşbseynak',
Müdrik əyitmoğ q'amişakseynak',

³ Düzgünluğ, düzluğ,

İnsafı barada haq'ullu tərbiyə haq'seynak',

⁴ Q'ammazxo q'amişaksun,

Cəyil ğaral avabaksun q'a əxilaksun tast'eynak',

⁵ Barta bəğəloy fikirbalt'in ümüxlaxi iz
müdrikluğa samalal avuzbeq'an,
Barta q'amişakala amdaren yöni maslaatxoq'an
haq'i,

⁶ Amdarxoval məsələğon q'a misalxon uk'ala
əyitmoğ,

Müdrik amdarxoy əyitmoğ q'a tapmaçoğ
q'andırıseq'an.

Müdrikluğ məənə

⁷ Q'onçuğ çalxsun * müdrikluğ burqesune,
Ama səfeyxon müdrikluğa saal tərbiyinə xort'un
bəğsa.

Günaxkərxoxun əxil bakanan

⁸ Bez ğar, vi bavay nəsyətxo ümüxlaxa,
Vi nanan zombit'oğ t'öğx ma bosa.

⁹ Şot'oğon vi bula q'əşəng tac k'inək',
Vi ozana çil k'inək'e bəzəyinşon.

* **1:7 1:7** Q'onçuğ çalxsun- Buxaçuğoxun q'ıbsun. Buxaçuğ
hörməten q'a çuresunen yəşəyinşsun.

10 Bez ğar, günaxkərxoy va azdrişbsuna ma barta.

11 Şot'oğon va uk'ayt'un: «Eki yaxun sagala busq'una çurk'en,

Taxsırsuzt'oğos busmişi p'i şik'en,

12 Eki şot'oğos gərəmzoğon p'urit'oğos q'uc'k'alt'ullarik',

Gərəmzoğoy kurnu baft'alt'oğollarik' dirist'-dirist' q'uc'k'en ki,

13 Gele var-dövlət bəğəben,

Beşi k'ojurxo talanbi malen buyben.

14 Eki çöp bosen,

T'e mala beş arane cöyben».

15 Bez ğar, şot'oğos ma gərbaka,

Şot'oğoy yaq'a vi tura ma çaxp'a.

16 Şot'aynak' ki, şot'oğoy turmux pısluğı tərəfe t'ist'a,

P'i şipsunane kape.

17 Q'uşurxoy piin bəş,

Tələ laxsun məənəsuz bakalt'ullarik',

18 Haketərəl t'e amdarxo, içoğoy q'urmişi busq'u içoğoy p'iya şip'seynak'e,

Busmişbsunal içoğoy elmoğoynak'e.

19 Haq'suz q'azanca tamaxbalt'ay axır həmişə metərə,

Tamaxen şot'ay elmoğos haneq'on.

Müdrıkluğa ümüxlaxa

20 Müdrıkluğen küçinə ost'aar k'alene,

Meydanxo şot'ay səs ost'aare baksa.

21 Şot'in səs-küyen küçəmoğoy bele k'ale,

Şəhəri darvazoğoy t'öğöl bayanebsa:

22 «Ay axmağxo, he vədinəl şirik' at'ulluğa çureğalnan?

He vədinəl şirik' çoboçuğon içoğoy çoboçuluğaxun ləzət haq'alt'un,

Q'ammazxon q'amişaksuna nifrət balt'un?

23 Bezi töhmətəxun düzbakiynaniy,

Zuval bezi ük'ə vəynak' qayezk'oy,

Bezi əyitmoğə vəx avabakesezdoy.

24 Ama isə ki zu vəx k'alk'at'an za iradnanbi,

Vəx kul boxodat'an fikir tenan tadi,

25 Bezi bütüm nəsyətxo ams'inan hesabbi,

Bezi töhmətəxoval q'abul tenanbi,

26 Zuval ef loxol bələ eğat'an axşumk'oz.

Dəhşəten vəx haq'layınşat'an,

27 Ost'aar muş k'inək' vəx hücūmbat'an,

Bələ tufan k'inək' ef loxol eğat'an,

T'ara baft'i əzyəten vəx p'ət'p'at'an bezi gorox tenan eğal.

28 T'e vədə za k'alalk'ayt'un coğab tez tadəl,

Qəvəlğayt'un tet'un bəğəbal.

29 Şot'aynak' ki, şot'oğon avabaksuna nifrətt'unbi,

Q'ONčuğə çalxsun tet'un çureşi,

30 Bezi nəsyətə q'abul tet'unbi,

Hər töhmətə iradt'unbi.

31 Kot'o görəl içoğoy əməlxo içoğoy turel ləc'üreğale,

İçoğoy biyorox içoğoy bəş c'eğale.

32 Q'ammazxo içoğoy beynə baksunen bəsp'ale,

Səfeyxoval içoğoy saymazluğən əfçibale.

33 Za ümüxlaxalo isə serluği q'a şip'luği boş,

Hik'k'alaxun nu q'ibi yəşəyinşale».

2

Müdrıkluği xeyir

¹ Bez ğar, əgər hun bezi əyitmoğo q'abulbi

Bezi əmirxo vi ük'e efayin,

² Müdrıkluğa ümüxlaxi,

Maslaat haq'sunal üst'ün biq'ayin,

³ Hun, həgigiyal, haq'ıla qəvəşi,

Ost'aar səsen q'amişaksuna k'alk'ayin,

⁴ Şot'oğo gümüş k'inək',

C'ap' xəzinə k'inək' çureğayin,

⁵ T'e vədə hun Q'ONČuĞoy şu baksuna
q'amişakalnu,

Buxaçuğo çalxalnu.

⁶ Şot'aynak' ki, Q'ONČuĞone müdrıkluğ tast'a,

Şot'ay jomoxun c'eğala əyitmoğon avabaksun
q'a q'amişaksune eşt'a.

⁷ Şot'in düzgünt'oğo q'ələbəne q'azayinşest'a,

Şot'in ük' təmizt'oğo q'orişebşa.

⁸ Şot'in düzgünt'oğo enefsa,

İçu ğaç bakalt'oğoy yaq'a q'orişebşa.

⁹ Kot'o görə za ümüxlaxa,

T'e vədə düzluği, haq'q'e saal insafi k'ə baksuna
q'amişakalnu,

Bütüm saat' yaq'urxo çalxalnu.

¹⁰ Müdrıkluğ vi ük'e bağale,

Avabaksunenal vaynak' irəətluğ eçale.

¹¹ Əxilaksunen va q'orişale,

Q'amişaksunenal va efale.

¹² Müdrıkluğen va pis amdarxoy yaq'axun,

Əfçi əyitk'alxoxun çark'est'ale.

13 Şot'oğon bayinq' yaq'moğ o firıpsəynak'

Düz yaq'moğ bot'unst'a,

14 Şər əşurxo biq'at'an müqt'unbaks,

Xayınluğaxun şot'oğoy xoşele eysa.

15 Me amdarxoy yaq'mux k'orine,

Şorox azmişaket'un.

16 Müdrikluğen va q'ert'ay çuğoxun,

Tarak'ala çuğoy muç'a muzaxun çark'esedon.

17 Me çuğon iz cəyil vədine taşi işq'ara bosı,

Buxaçuğoxun gəçəsi irəzilüğe eyexun c'evk'ene.

18 Şot'ay k'oya baysuni axır bisune,

İz yaq'urxon gərəmzoğone taşt'a.

19 İz t'öğöl tağalo qoş tene qaybaks,

Ene yəşəyinşi yaq'a tene p'ap'sa.

20 Metərluğen, saat't'oğoy yaq'en taki,

Düzgünt'oğoy yaq'a baka.

21 Şot'aynak' ki, düzgün amdarxo me ölkinə
yəşəyinşalt'un,

Ük' təmizorox memiya mandalt'un.

22 Pis amdarxo isə me ölkinəxun boşəgale,

Xəyanət'kərxoy tum memiin əfçibakale.

3

Q'onçuğ o umud baka

1 Bez gər, bezi zombalt'oğ o vi eyexun ma c'evk'a,
Vi ök'e bezi əmirxo efa.

2 Şot'aynak' ki, şot'oğon vi ömürə boxoybale,
Vi yəşəyinşə bolluğ eçale.

3 Çuresuna saal Buxaçuğoxun gəç baksuna ma
bosa,

Şot'oğö vi ũmũğö sırğaba,
Vi ũk'e loxol şampa.

⁴ T'e vədə Buxaçuğoy saal amdarxoy piyes
Vaynak' xeyirxaxluğ saal şaat' s'i q'azayinşalnu.

⁵ Vi bütüm ũk'en Q'ONčuğö umud baka,
Vi q'amışaksuna ext'ibər maba.

⁶ Vi bütüm yaq'urxost'a Şot'o çalxa,
Şot'inal vi yaq'urxo düzbale.

⁷ Vi piyes va müdrik ma hesabba,
Q'ONčuğoxun q'ıba, şərəxun əxilbaka.

⁸ Mot'oğon vi bədəneynak' q'olaybaksun eçale,
Vi ũq'ənxo ost'aar bale.

⁹ Q'ONčuğö vi var-dövlətəxun,
Vi bare nübərəxun pay tada.

¹⁰ T'e vədə vi ambarxo neyməten buyebakon,
Fine çənurxo təzə finen posek'on.

¹¹ Bez ğar, Q'ONčuğon tadi tərbiyinə ma t'öğxba,
Şot'ay töhmətə ma bosa.

¹² Şot'aynak' ki, bavan iz çureğala ğara hetəre
töhmətbsasa,
Q'ONčuğonal iz çureğalt'u t'etəre töhmətbon.

Müdrikluğı xeyir

¹³ Müdrikluğa p'ap'ala amdar,
Q'amışaksun bəğəbala amdar he bəxt'əvəre!

¹⁴ Mo gümüşə q'azayinşsunaxun şaat'e,
Me q'azanc təmiz q'ızılaxun dəyərlune.

¹⁵ Müdrikluğ bütüm toyexlu jəyurxoxunal
dəyərlune,

Vi çureğala şeyurxoy sayco şot'ay tay tene.

¹⁶ Şot'ay yön kiyel boxoy ömür,
Tərs kiyel isə var-dövlət q'a şərəfo.

¹⁷ Şot'ay yaq'urxo müqluği yaq'urxone,
Bütüm şot'ay cığırxo serluği cığırxone.

¹⁸ Şot'o efalt'oğoynak' şo yəşəyinşest'ala xode,
Şot'oxun nu cöybakalorox he bəxt'əvəre!

¹⁹ Q'ONÇUĞON dünyəni binorina iz müdriklügene
laxi,

Göyə İz q'amışaksunene yaratmışi.

²⁰ Şot'in xeyurxo iz avabaksunene sun-sunaxun
cöybi,

Göynuxun xo çiləyinşi.

Müdriklüği müqluğ eşt'un

²¹ Bez ğar, əxilaksunluğa q'a q'amışaksuna
ğaçeki,

Mot'oğö vi piin bəşt'an ma əxilba.

²² Şorox vaynak' yəşəyinşe bakon,
Vi ozana gözəl çil k'inək'e bəzəyinşon.

²³ T'e vədə vi yaq' xatasuze bakon,
Vi turmux tene lamandon,

²⁴ Q'ısuzen bask'on,
Muç'a nep'en bəğəbon.

²⁵ Bürdən eğala bəlinəxun,
Pisluğbalt'oğoynak' eğala xatinaxun ma q'İba.

²⁶ Şot'aynak' ki, Q'ONÇUX vi tərəf bakale,
Şot'in tene bark'on ki, hun təlinə baft'an.

²⁷ Vi kiyexun enesasa,
Vi şaat'luğa mot'o layiğ amdarxoxun ma kamba.

²⁸ Vi imkan bunesa q'onşina ma upa:

«Oşa enğon, əyc'ə tazdon».

²⁹ Vi t'öğöl şip' yəşəyinşala q'onşineynak'

Pisluğ bsuna vi fikire ma eça.

³⁰ Vaynak' pisluğ nu balt'uxun,

Naaq' gala dava maba.

³¹ Q'əddar amdara paxılluğ maba,

Şot'ay tağala yaq'urxoy sal sunt'u ma c'ək'p'a.

³² Şot'aynak' ki, azğınxoxun Q'ONÇUĞON irit'ene,

Ama düzgün amdarxoxun Şo dost'e bakon.

³³ Q'ONÇUĞON pis amdarxoy k'oja ləənətebon,

Ama düzgün amdarxoy yurda xeyir-bərəkəte
tadon.

³⁴ Şot'in lağlağıbalt'oğoy loxol İçine axşumk'on,

Fağır amdarxo isə İz ük' bok'ospsunane
ak'est'on.

³⁵ Müdrik amdarxon saat' s'iya miras k'inək'
haq'alt'un,

Axmağxo isə biyabur bakalt'un.

4

Müdrikluği hər şeyaxun bəş baksun

¹ Ay garmux, ef bavan tadi nəsyətxo ef ümüğo
sırğa banan,

Fikir tadanən ki, q'amişaksun topbanan.

² Şot'aynak' ki, zu vəx saat' dərsez tast'a,

Bezi zombsuna ma bəsanən.

³ Zuval bezi bavay t'öğöl bakat'an,

Bezi nanay tək sa bala bakat'an

⁴ Bezi bavan za zombat'an pine:

«Bezi əyitmoğo vi eyexun ma c'evk'a,

Bezi əmirxo əməlbə ki, vi ömür boxoyq'an baki.

⁵ Müdriklüğ q'a q'amişaksun q'azayınşa,
Bezi əyitmogo eyexun ma c'evk'a, ak'est'i
yaq'axunal ma c'eki.

⁶ Müdriklüğaxun ma cöybaka, şot'in va
q'orişale,
Şot'o çureki - va efale.

⁷ Müdriklüğ hər şeyaxun vacibe, şot'o
q'azayınşa,

K'ə topbayin, q'amişaksunal topba.

⁸ Şot'o üst'ün laxayin, va alabale,
Əgər şot'o gəçəgayin, va hörmətə p'ap'esp'ale.

⁹ Şo vi bel gözəl bəzəy,
S'aldala tac bakale».

¹⁰ Bez gər, za ümüxlaxa,
Bezi əyitmogo q'abulba ki,
Vi ömür boxoy bakane.

¹¹ Va müdriklügi yaq'a ak'est'oz,
Va düz cıgırxon taşoz.

¹² Ləngbat'an vi tur tene lamandal,
T'it'at'an vi tur tene firs'eğal.

¹³ Va tadala tərbiyinə gəçeki, vaxun əxil maba,
Şot'o efa, şot'aynak' ki, şo vi yəşəyinşe.

¹⁴ Pis amdarxoy yaq'a vi tura ma çaxp'a,
Şər amdari yaq'en ma taki.

¹⁵ Qoş baka, me yaq'a işaal ma bita,
Şot'oxun t'it'a, q'erəz sa yaq'en c'ovaka.

¹⁶ Şot'aynak' ki, şər amdarxon pislüğ nu bayt'un,
Bask'es tet'un bakon.
Şunesa nu sakayt'un,

İçoğoy nep' t'inet'on.

¹⁷ Şot'oğon şərə şum k'inək't'un ukon,
Q'əddarluğa fi k'inək't'un uğon.

18 Düzgün amdari yaq' savaxt'an c'eğala işiğ
k'inək'e,

Ği boxoybaksunen samalal gelene s'alst'a.

19 Pis amdarxoy yaq' isə bayinq'luğ k'inək'e,
Şot'oğon tet'un ava het'u lamandalt'un.

20 Bez ğar, bezi əyitmoğó fikir tada,
Bezi uk'alt'oğó ũmŭxlaxa.

21 Şot'oğó vi piin bəşt'an ma əxilba,
Şot'oğó vi ũk'e boş efa.

22 Şot'aynak' ki, şot'oğó bəğəbalt'aynak',
Yəşəyinq' q'a elmoğoy dirist'uğ bakale.

23 Hər şeyaxun bəş vi fikirxo təmiz efa,
Şot'aynak' ki, şoroxe vi yəşəyinq' orayin.

24 Əfci əyitpsuna bosa,
Vi jomo böht'anen ma qaypa.

25 Vi pulmoğon bəşq'an bəği,
Düz vi tağala yaq'a bəğa.

26 Vi cığıra düzba ki,
Ləngbat'an ũk'lü ləngbavax.

27 Nə yön, nə tərs ma fırlıpa,
Vi turmoğó pislugaxun zapa.

5

Əxlagsuzluğaxun əxil baka

1 Bez ğar, bezi müdrikluğa fikir tada,
Bezi haq'ullu əyitmoğó ũmŭxlaxa.

2 T'e vədə q'amışaksuna ğaçeğalnu,
Avabaksunen əyitk'alnu.

3 Q'ert'ay çuğoy muzexun uç'e barst'a,
İz exlət c'əyinəxun cüğüne.

⁴ Ama axırda ağune baksə,
P'ətərəflu ğayin q'ılinc k'inək' ğayine baksə.

⁵ Şot'ay turmoğon bisunane taşt'a,
Şot'ay ləngurxon gərəmzinəne eşt'a.

⁶ Yəşəyinşest'ala yaq'a fikir tene tast'a,
Şot'ay yaq' k'orine, sal içinal tene ava.

⁷ Həysə, ay ğarmux, za ümüxlaxanan,
Bezi jomoxun c'eğalt'oğō fikir tadanən.

⁸ Metər çuğoxun ǣxil baka,
Şot'ay k'ojin çomo İša ma taki.

⁹ Tene, vi cəyilluğaxunen bakon,
Vi ömürə zalımxon şərffon.

¹⁰ Vi bakalt'u q'ert'oğōne ukon,
Vi q'azanc q'ert'ay k'oyane tağon.

¹¹ Vi ömüri axır p'ap'at'an,
Elmoğost'al hal nu mandat'an,

Vi bel t'api metəren uk'on:

¹² "Het'aynak'ez tərbiyinə nifrətbi,
Nəsyətəxo het'aynak' tez q'abulbi!

¹³ Bezi mələlimi əyitə tez bəği,
Tərbiyə tadalxo tez ümüxlaxi.

¹⁴ İşəəl bütüm camaati piin bəş,
Hörmətəxun bisti".

Vi çuğō ğaç baka

¹⁵ Təkc'ə vi orayini xenaxun,
Vi kərizi xenaxun ŭğǣ.

¹⁶ Het'aynak'q'an vi orayini xe küçəmoğō,
Arxurxoy xe meydanxo bari taşi?

¹⁷ Şorox saycə viq'an baki,
Q'ert'oğō ma payba.

¹⁸ Barta vi orayin bərəkətluq'an baki,

Cəyil vədine vi laşk'oybaki çuğoxun müq
yəşəyinşa!

¹⁹ Vi çurəğala maralen, gözəl ceyranen,
Həmişə va iz döşurxon boşevk'eq'an,
Şot'o çuresunen va finoğoy beq'an.

²⁰ Bez ğar, het'aynak' q'ert'ay çuğə bənd bakan,
Q'ert'ay çuğə q'ujbavax?

²¹ Axırı amdarxoy yaq'mux Q'ONÇuĞoy piin bəşe,
Şot'oğoy hər ləngə yoxlayinşesba.

²² Şər amdar iz taxsıra görə biq'eğon,

İz günaxi torane ləc'üreğon.

²³ Tərbiyə nu baksunaxune biyon,

Kala q'ammaz baksunaxune yaq'a açesp'on.

6

Zamin ma çurpa

¹ Bez ğar, q'ert'ay gala zamin çurpi,
Şot'ay gala əyit tadenusa,

² Vi jomoxun c'eri əyitmoğoxun təlinə
baft'enusa,

Vi əyitmoğone va ləc'ürde.

³ Mone, ene q'ert'ay kiyelnu.

T'e vədə, ay bez ğar, va çark'est'eynak'

Taki şot'ay turin oq'a bita, xoyinşba.

⁴ Vi piyel nep' eysa ma barta,

Vi pulmoğə ma q'ic'p'a.

⁵ Ceyranen içü ǫxǫlbali kiyexun,

Q'uşen içü toraxun çark'est'ala k'inək' va
çark'est'a.

Tənbəl ma baka

⁶ Ay tənbəl, xuritura bəğa,

Şot'oxun müdrikluğa zombaka.

⁷ Şot'ay nə kalono,

Nə nəzərətçi, nəəl kalaluğbal.

⁸ Ama p'urumal yəynul ukune girbon,

Exe vədine içeynak' yeme topbon.

⁹ P'oy hun heq'ədər bask'alnu?

Hevaxt'al şirik' nep'ax mandalnu?

¹⁰ Samalal bask'i nep'ax mandayin,

Kula kiin loxol laxi arşayin,

¹¹ Kəsibluğ amdarfūq'k'al k'inək',

Eht'iyəcəl mela amdar k'inək' vi loxole eğon.

Pis amdari axır

¹² Yaramaz, şər amdar,

Əfçi əyitk'ane tarane,

¹³ Himebsa, kiin-biine əyite.

¹⁴ Şot'ay ük'e pis niyəte bu,

İz fikir həmişə şərə, davane galst'a.

¹⁵ Kot'o görəl şot'ay bel bələne eğon,

Bürdən bitı çarasuze mandon.

Q'ONČuĞoy nifrətbala vüğ şey

¹⁶ Q'ONČuĞon üq şeyaxun nifrətp'i irit'ene,

Lap vüğ şeyaxun:

¹⁷ Alaxun oq'a bəğala pulmoğoxun;

Əfçi əyitk'ala muzaxun;

Taxsırsuzt'ay p'iya şik'ala kulmoğoxun;

¹⁸ Niyət şər bakala ük'əxun;

Şərə p'ap'seynak' muşt'ağ bakala turmoğoxun;

¹⁹ İz əfçinen nəfəs haq'ala əfçi şahidaxun,

Saal viçimoğoy arane dava sakala amdaraxun.

Q'ert'ay çuğoxun əxil baka

²⁰ Bezi ğar, vi bavay əmirxo eyexun ma c'evk'a,

Vi nanan zombit'oğō ma bosa.

²¹ Şot'oğō vi ük'e boş efa,
Şot'oğō həmişə vi q'oq'exun suruk'p'a.

²² Tağat'an şot'oğōn va yaq' ak'est'alt'un,
Bask'at'an va q'orişalt'un,
Muğurbakat'an va maslaat tadalt'un.

²³ Me əmirxo çirağē,
Me maslaat işiğē,
Tərbiyineynak' bakala töhmət yəşəyinşest'ala
yaq'e.

²⁴ Mot'oğōn va tarak'ala çuğoxun,
Muç'a muzla q'ert'ay çuğoxun q'orişebon.

²⁵ Şot'ay gözəlluğa bənd ma baka,
Şot'ay pul q'ic'bsunen va maq'an ferett'i.

²⁶ Axırı tarak'ala çuğoy toy sa loq'ma şume,
P'oy şot'aynak' vi elmoğō het'aynak' laxavax?

²⁷ Aruğō q'oltuğē ext'i,
Paltara nu bok'osp'es banekon ki?

²⁸ S'ile loxol tarapi,
Turmoğō nu cərdes banekon ki?

²⁹ Q'ert'ay çuğoy t'öğx bağalt'ay axıral metərə,
T'e çuğō laft'alo cazasuz tene mandal.

³⁰ Busa oğrinen iz tapana buybseynak'
başq'ayin,
Şuk'k'alēn şot'o tene q'inəyinşbsa.

³¹ Ama şot'oval biq'at'an içuxun vüğ q'at
c'eğalane,

İz k'ojin bakal nu bakalt'u tadalane.

³² Q'ert'ay çuğoxun tarak'alo isə lap q'ammaze,
İçu əfçibsun çureğalt'ine metərbon.

33 Me işq'ara t'ap'en, biyabur baksunene
yaq'bəğsa,

Şo həmişə çoməyin bakale.

34 Şot'aynak' ki, t'e çuğoy işq'ara q'eyrəten
bok'osebon,

Şot'oxun amansuz həyife haq'on.

35 Hik'k'alən şot'ay işq'ara efes tene bakon,
K'ə tadayt'un şo tene irəzi bakon.

7

Tarak'ala çuğoy bic'luğ

1 Bez ğar, bezi əyitmoğə q'orişa,

Bezi əmirxo vast'a efa.

2 Bezi əmirxo efayin, yəşəyinşalnu;

Bezi zombalt'oğə vi piin işiğ k'inək' q'orişa.

3 Şot'oğə boğəçal k'inək' vi k'əşine lavk'a,

Vi ük'e loxol şampa.

4 Müdrikluğa vi xunçi,

Q'amışaksuna vi dost' hesabba.

5 Şot'oğon va tarak'ala çuğoxun,

Muç'a muzin bakala q'ert'ay çuğoxune q'orişon.

6 Sa ği bezi k'ojin ayninaxun

Qavunaz bəğsay.

7 Azk'i ki, sa dəst'ə cəyilxoy arane,

Q'ammaz sa cəyile bu.

8 Şo tarak'ala çuğoy k'oja İša küçinene c'ovaksay,

Şot'ay k'oj bakala yaq'ene taysay.

9 Vaxsızey, bəğ batk'enedey,

Ene biyə bakeney.

10 Me çuuxal tarak'ala çuux k'inək' lapi, iz ük'
əfçinen buy

Kap şot'ay bəşe c'eri.

¹¹ (Şo hay-küy sakale, hayasuze,

İz k'oya nu arşalone.

¹² Gəh küçinə, gəh meydanxone c'eysa,

Hər dönbinə sa busq'une biq'sa.)

¹³ Şot'in ğara biq'i muçepi,

Ot'p'inut' metərə pi:

¹⁴ «Bezi elasa əməlbə

Ğe serluğı q'urbanez şampe,

K'oyal yeq' bune pi

¹⁵ Va akseynak' vi bəşez c'eri,

Va gelez qəvəşi, axır ki, bəğğəzbi.

¹⁶ Bezi döşəyə Misiri kətanaxun əbəşi,

Şampi çoz zap'e.

¹⁷ Bezi yorğan-döşəyə

Mirra, aloye, darçinez * duğə.

¹⁸ Eki kəybəkamin suna çureğən,

Çuresunaxun ləzət haq'en.

¹⁹ Bezi işq'ar k'oya tene,

Əxil galane taşe.

²⁰ Təngin kisinəl ext'ene,

K'oya xaş kalabəkamin tene qaybakal».

²¹ Fəndurxo əşp'est'i şot'o toolayınşebi,

İz muç'a muzin şot'o yaq'axun c'evek'i.

²² Me ğaral hat'e saad t'e çuğoy baç'anexun
bafedi,

Şəmseynak' taşala arak'en,

Təlinə baft'ala maralen

²³ Axırda iz ciyəərə sa ox t'əq'esuna nu avabakala
k'inək',

* **7:17 7:17** *Mirra, aloye, darçin - Şaat' adeğala şeyurxo*

Purpi usum tora baft'ala sa q'uşen
İz elmux haq'esuna nu avabakala k'inək'.

²⁴ İsə, ay bezi ğarmux, za ũmŭxlaxanan,
Bezi jomoxun c'eğala əyitmoğə ibakanan,
²⁵ Ma bartanan ef ũk' metər sa çuğəç fırık'ane,
Şot'ay yaq'en tağane.
²⁶ Şot'aynak' ki, şot'in gele amdare əfçiə,
Gele amdare besp'e,
²⁷ İz k'oj ğərəmzinə taşala yaq'e,
Axırnci mənziləne taşt'a.

8

Müdrıkluği k'alpsun

¹ Müdrıkluğən tene k'ale ki?
Q'amişaksunen iz səsə tene alloybsa ki?
² Axırı şot'in alloy ganxo, yaq'e t'öğŭrxo,
Yaq' cöybakala gala,
³ Şəhərə bağala darvazin bəş,
T'iya tağala yaq'e boş çurpi metər k'alene:
⁴ «Ay amdarxo, zu vəxəz k'ale,
Ay camaat, bezi səs vəynak'e,
⁵ Ay nu q'amişakalxo, q'ani bakanan,
Ay axmağxo, ăxilak'al bakanan.
⁶ ũmŭxlaxanan, dəyərlü şeyurxoxunez əyite,
Bezi jomoxun düz əyitmuxə c'eysa.
⁷ Bezi muzen serinəne nex,
Şot'aynak' ki, şot'in şərəxun irit'ene.
⁸ Bezi jomoxun saycə düz əyitmuxə c'eysa,
Nə k'ori əyit tenə, nəəl əfçi.
⁹ Q'amişakalt'oğon mot'oğə q'amişe,

Avabaksun q'azayınşalt'oğoynak'al morox
bütüm düze.

10 Gümüşə təə, bezi tərbiyinə c'ək'p'anan,
Avabaksuna təmiz q'ızılaxun üst'ün biq'anan.

11 Şot'aynak' ki, müdriklüğ toyexlu
jëyurxoxunal dəyərlune,
Ef ük'en çureğalt'oğoy sayco şot'ay tay tene.

12 Zu müdriklüğzu, əxilaksunen zast'a məsk'əne
sake,

Avabaksuna q'a q'amışaksuna p'ap'ezu.

13 Q'ONÇUĞO çalxsun pisluga nifrətbsun upsune.
Lovğaluğa, alaxun oq'a bəğsuna, pis yaq'a,
Əfçi muza nifrətezbsa.

14 Nəsyət, saat' maslaat zast'ane,
Q'amışaksun q'a zoral zast'ane.

15 Bezi köməyen padçağxon kalaluğt'unbsa,
Kalaluğbalxon düz əmirt'un tast'a.

16 Düzgün divanbalxon q'a s'ila amdarxon,
Bezi köməyent'un kalaluğbsa.

17 Za çureğalt'oğə çurezsa,
Za ük'en qəvəğalt'in bəğənebsa.

18 Bolluğ q'a şərəf,
Nu şareğala var-dövlət q'a düzgünluğ zaxune.

19 Bezi tadala bar q'ızılaxun, təmiz q'ızılaxun
dəyərlune,

Təmiz gümüşəxunal saat'e.

20 Zu düzgünluği yaq'en,
Haq'q'a taşala yaq'enez taysa.

21 Za çureğalt'oğə varluzbon,
İçoğoy xəzinoğə buyezbon.

22 Q'ONÇUĞON İZ əşurxo burqat'an,
Hər şeyaxun bəş zane yaratmışı.

23 Burqesunast'a,
Dünyə yaranmışakalt'uxun bəş zu buzuy.

24 Bəğəloy xeyur bakalt'uxun bəş,
Bol xene orayinxo bakalt'uxun bəş buzuy.

25 Buruxmuğ yaranmışakalt'uxun bəş,
Təpoox bakalt'uxun bəş zu buzuy.

26 Şot'in dünyənə, çölə-biyavana,
Oçalxo yaratmışat'an,

27 Göyurxo yaratmışat'an,
Şot'o xene bəğəloyluğxoxun gis' zapi cöybat'an,

28 Alloyax asoyxo,
Bəğəloyax orayinxo ost'aarbat'an,

29 Xeyur içü əmirbaki ganuxun maq'an c'eri pi,
Dənizə zahman zap'k'at'an,

Oçali binorina laxat'an,
30 Zu İZ t'öox memarzuy.

Hər gi fərəxləyinşezbaksay,
Şot'ay piin bəş həmişə müqezbaksay.

31 İZ yaratmışit'oğö görə müqezbaksay,
Amdarxo görə fərəxləyinşezbaksay.

32 Həysə, ay bezi garmux, za ümüxlaxanan:
Bezi yaq'a efalo he bəxt'əvərə!

33 Bezi tadi tərbiyinə ümüxlaxi
Müdrıkluğ ext'anan, şot'o t'öox ma bosanan.

34 Za ümüxlaxalo,
Hər gi bezi darvazin bəş çurk'alo,
Bezi çomxoy bəş çurpi yaq'bəğalo he bəxt'əvərə!

35 Şot'aynak' ki, za bəğəbalt'in yəşəyinşe
bəğəbon,

Q'ONČuĞoy piyesal saat'e ak'eğon.

³⁶ Bezi əleyinə bakalt'in isə iz elmoğone
q'əst'bon,

Za nifrət balt'oğoy bitot'in bisune çureğon».

9

Müdrıkluği yaq'

¹ Müdrıkluğen içeynak' k'oje biq'i,
Şot'aynak' vüğ dənə kişesi sütüne laxi,

² Heyvan şampi,
Fi həzirbi,
Sulfinal saneki.

³ İz çuux nökerxo yaq'abi
Şəhəri alloy ganxoxun care k'alpest'i:

⁴ «Ekinan memiya, ay nu q'amışakalxo»
Müdrıkluğen q'ammazxo metərə pi:

⁵ «Ekinan, bezi şumaxun ukanan,
Bezi həzirbi finaxun üğənan.

⁶ Q'ammazluğa bosanan - yəşəyinşalnan,
Haq'ılı yaq'en takinan.

⁷ Çoboçuna töhmətbalı axırda içe biyabur-
bakon,

Şər amdara yaq' ak'est'alo içe ləkələyinşakon.

⁸ Çoboçuna ma töhmətba ki, va maq'an nifrətbi,
Müdrık amdara töhmətba, şot'inal va çureğale.

⁹ Metər amdara ögüten tadon, samalal müdrıke
bakon,

Tərbiyinə düzgün amdaran tadon, iz
q'amışaksunane avuzbon.

¹⁰ Q'ONČuĞo çalxsune müdrıkluği burqesun,

İvel bakalt'u çalxsune q'amişaksun.

¹¹ Müdrikluğən vi yəşəyinşi ğimxone avuzbon,
Vi ömürəne boxoybon.

¹² Müdrikluğ q'azayınşayin, şot'in va xeyir
tadale,
Çoboçuluğbayin - zərələ hun zap'k'alnu».

Axmağluği yaq'

¹³ Axmağluğ isə hay-küy sakala sa çuux k'inək'e,
Şo q'ammaze, hik'k'al tene q'amiş.

¹⁴ Şo iz k'ojin çomoy bəş,
Taxt'e loxol k'inək', bütüm şəhəri piin bəş arşi,

¹⁵ Yaq'axun c'ovakalt'oğə,
İçoğoy yaq'en düz tağalt'oğəne k'ale:

¹⁶ «Memiya ekinan, ay nu q'amişakalxo!»
Q'ammazxo metərə nex:

¹⁷ «Başq'əsi xe muč'ane baksa,
C'əp'k'in ukala şum tatlune baksa».

¹⁸ Ama şot'oğon tet'un ava ki, şot'ay t'öğöl
bisuno,
İz k'alk'aloroxal ene t'e dünyənet'un.

10

Solomoni məsəloox

¹ Solomoni məsəloox:

Müdrik ğaren iz bava müqədon,
Axmağ ğaren isə iz nanaynak' dərde eçon.

² Pis yaq'en gireşi dövlətəxun xeyir ext'es tene
bakon,
Ama düzgünluğən amdara bisunaxune
çark'est'on.

³ Q'ONÇUĞON düzgün amdara busa tene efon,
Puldeşiluğbala şər amdari niyətə isə iz ük'e boşə
efon.

⁴ Tənbəl kulmoğon kəsibluğane taşon,
Əsp'ala kulmoğon isə dövlətə q'azayınşon.

⁵ Yəynul məhsul girbala ğaren iz müdrikluğane
ak'est'on,
Exe vədine bask'ala ğar isə biyabure bakon.

⁶ Düzgün amdari loxol bol xeyir-bərəkətə eğon,
Şər amdaren iz q'əddarluğa muç'a muzine
c'ap'bon.

⁷ Düzgün amdarxo p'urit'uxun oşal eyex
bast'unen xeyir-bərəkətə eçon,
Şər amdari s'i isə açi-batek'on.

⁸ Həgigi müdrik bakalt'in buyruğxo q'abulebon,
Axmağa isə iz muzen əfçinebon.

⁹ Təmiz ük'en tarak'alo dince yəşəyinşon,
İçoğoy yaq'a k'oribalt'oğoy əməlxo isə çoyele
c'eğon.

¹⁰ Pis niyəten pul q'ic'k'alo bəlinəne baft'on,
Axmağa isə iz muzen əfçinebon.

¹¹ Düzgün amdari jomoxun c'eğalorox amdara
yəşəyinşest'ala orayine,
Şər amdaren isə iz q'əddarluğa muç'a muzine
c'ap'bon.

12 Nifrəten davane eşt'a,
Çuresunen isə bütüm günaxxoy loxolxune
but'k'sa.

13 Q'amışakala amdari muzexun müdriklüğe
baron,
Q'ammazi baç'aneynak' isə sa xajile kam.

14 Müdrik amdarxon avabaksunt'un girbon,
Səfey isə iz ams'i əyiten usumluğən bəlinəne
baft'on.

15 Dövlətlüt'ay var-dövlət izi q'alalu şəhərə,
Kəsibi kəsibluğ isə içeynak' bələ.

16 Düzgün amdari mükfət yəşəyinşe,
Şər amdari q'azanc isə caza.

17 Tərbiyinə q'abulbalo yəşəyinşi yaq'ane bakon,
Töhmətə iradbalt'in isə iz yaq'a açesebon.

18 İz nifrətə c'ap'p'alt'in əfçine əyitk'on,
Əyittaradala amdar q'ammaze.

19 Gele əyitk'ala amdar günaxane baft'on,
İzi jomo efalo isə müdrike.

20 Düzgün amdari muz təmiz gümüşə barabare,
Şər amdari haq'ıl isə hik'k'ala laftenest'a.

21 Düzgün amdari əyitmoğon gele amdareynak'e
xeyir eçon,
Q'ammaz isə iz haq'ılsuzluğaxune biyon.

22 Q'ONČUĞOY xeyir-bərəkəte amdareynak' var-
dövlət eçalo,
Şot'o q'azayınşbsunenal koruğ tene tadon.

23 Q'ammazeynak' şər əşur biq'sunene müqluğ
eçon,
Düzgün amdareynak' isə iz müdriklüğən.

24 Şər amdaren het'uxun q'inebsasa, şoval iz bel
eğale,
Düzgün amdar isə iz arzuna p'ap'ale.

25 Muş eşeşi şər amdarxo fupi taneşon,
Düzgün amdarxo isə həmişəluğə mandon.

26 Jomoynak' oq'oy, pulmoğoynak' k'üün
hetəresa,
Tənbələl içü əş bürüşalt'aynak' hat'etərə.

27 Q'ONČUĞO çalxalt'ay ömür boxoyebakon,
Şər amdarxoy ömürəxun isə usenxone mal-
bakon.

28 Düzgün amdarxoy yaq'bəğsun müqluğene
çark'on,
Şər amdarxoy umud isə ams'inane c'eğon.

29 Ük' təmiz amdarxoynak' Q'ONČUX baç'ane
baksa,
Şər amdarxo isə əfçinebsa.

30 Düzgün amdarxo içoğoy ganuxun tet'un
galk'al,

Şər amdarxo isə me ölkinə tet'un mandal.

³¹ Düzgün amdari jomoxun müdriklüğe barst'a,
Ama əfçi uk'alt'ay muz bot'eğale.

³² Düzgün amdari muzen iz əyitk'alt'u avane,
Şər amdari jomoxun isə əfçi əyitmuxə c'eğon.

11

¹ Feret't'ala tərəzik'əxun Q'ONÇuĞon irit'ene,
Ama düz ayzap'k'ala jənaxun Şo irəzine man-
don.

² Lovğaluğ eğat'an şərəfsuzluğə eçon,
Müdriklüğ isə əyitbəğalt'ay t'öğölə eğon.

³ Düzgün amdara iz kamillüğən yaq'e ak'est'on,
Xəyanət'kəra isə iz pislüğən əfçinebon.

⁴ Var-dövləten şuk'k'ala t'ar ğine tene
çark'est'on,
Düzgünlüğən isə amdara bisunaxune
çark'est'on.

⁵ Ük' təmiz amdari yaq'a iz düzgünlüğən
düzebon,
Şər amdara isə iz pislüğən sanekon.

⁶ Düzgün amdara düzgünlüğən çark'esedon,
Xayina isə tamaxkərlüğən təlinəne badon.

⁷ Şər amdar biyone, iz umudal ams'inane c'eğon,
Pist'oğoy arzu açi-batek'on.

⁸ Düzgün amdar t'araxun çarek'on,
İz gala pis amdare baft'on.

⁹ Buxaçuğo nu çalxalt'ay muzen iz işat'u
əfçinebon,
Düzgün amdara isə iz q'amişaksunen
çark'esedon.

¹⁰ Düzgün amdarxoy şaat' ği aksunane dirist'
şəhər müqbaksa,
Şər amdar isə biyat'ane müqluği haray əqesa.

¹¹ Düzgün amdarxoy alxışen şəhərə şərəfəne
p'ap'esp'on,
Şər amdari əyitmoğon isə t'iyana xarabinane
c'urevk'on.

¹² Q'ammazen iz işat'u biyaburebon,
Q'amişakala amdaren isə iz muza enefon.

¹³ Əyittaradalt'in sirə qaypi yəymişebon,
Ext'ibər lu amdaren isə sirə enefon.

¹⁴ Müdrik maslaət nu tadeğala gala azuk' bine-
ton,
Nəsyət tadal gelenesa, azuk' iz çark'esunane
p'ap'on.

¹⁵ Q'ert'ay gala zamin çurk'alt'in içü bəlinəne
badon,
Q'ert'ay gala əyit nu tadalo isə şip'e yəşəyinşon.

¹⁶ Xeyirxax çuğon şərəfe topton,

Puldeşiluğbi əsp'alt'in isə saycə dövlət.

17 Ük'bok'al amdaren içeynak' xeyire eçon,
Q'əddar amdaren isə bələ.

18 Şər amdaren ams'i mükəfəte q'azayınşon,
Düzgünluği şilə bit'alt'in isə əsil mükəfət.

19 Düzgünluğa biq'alt'in yəşəyinşe q'azayınşon,
Şərə biq'alt'in isə bisun.

20 Pis niyətlut'oğoxun Q'ONçuğon irit'ene,
Ük' təmizt'oğoxun isə irəzine manst'a.

21 Avabaka, pis amdar cazasuz tene mandal,
Düzgünt'oğoy nəsileynek' isə çark'esun bakale.

22 Haq'ılsuz çuğoy gözəlluğ
Böq'e dündük'e q'ızılı halq'a k'inək'e.

23 Düzgün amdarxoy niyət bexə p'ap'on,
Şər amdara isə Q'ONçuğoy əcuğə q'ısmat bakon.

24 Kulqay amdari bərəkət avuze bakon,
Q'imiş nu balo isə eht'iyəcəne baft'on.

25 Kulqay amdaren bolluğə bəğəbon,
Xe tadalt'u xene tadeğon.

26 Taxıla c'ap'p'i efalt'u camaaten ləənətebon,
Ama toydalt'ay bel bərəkəte baron.

27 Şaat'luğ qəvəğalt'in xeyir-bərəkəte bəğəbon,

Şərə qəvəğalt'in isə bələ.

²⁸ İz var-dövlətə güvəyişakalo bineton,
Düzgün amdar isə həmişə göyün mandala xazal
k'inək'e.

²⁹ İz külfətə bəlinə badalt'ay miras hik'k'ale,
Q'ammazal müdrik amdari k'ul bakale.

³⁰ Düzgünluği bar yəşəyişest'ala xode,
Amdarxo içuç zap'k'alo müdrike.

³¹ Əgər me dünyəne düzgün amdarxoval haq'
tadesasa,
İsə bəğa pist'oğə q'a günaxkərxo heq'ədər caza
tadəğale!

12

¹ Tərbiyinə çureğalt'in avabaksune çureğon,
Töhmətə nifrətbalo isə şuursuze.

² Q'onçux saat' amdaraxun irəzine mandon,
Pisniyətlü amdari isə q'ərarane c'evk'on.

³ Amdaren içü şəren möhk'əm tene bon,
Düzgün amdari tum isə əfçi tene bakon.

⁴ Saat' çuux işq'ari biin tace,
İşq'ara biyaburbala çuux isə şot'ay ük'e sa
q'aratikən.

⁵ Düzgün amdarxoy niyət düzgünluğə,
Şər amdarxoy maslaat isə əfçi.

⁶ Şər amdarxoy əyitmux p'i şipseynak'e,
Ama ük' təmizt'oğoy muzen içoğo çark'est'ale.

⁷ Pisorox biti əfçit'unbakon,
Düzgün amdarxoy k'oj isə sal sa vədə
şarteneğon.

⁸ Müdriklüğa görə amdara tərəft'unbon,
Pis niyətlut'u isə biyabur.

⁹ İzi sa k'ul bakala adi amdar baksun
Lovğalayınşakala, ama şum nu bəğəbala am-
daraxun saat'e.

¹⁰ Düzgün amdaren iz heyvanal goroxe eysa,
Şər amdari saat'luğbsun isə q'əddarluğaxunal
betərə.

¹¹ İz oçala bit'i-exp'alt'in boşşamin şume ukon,
Ama ams'i şeyurxoy qoşt'an tağalo q'ammaze.

¹² Şər amdaren pislügi yaq'e q'azancane
tamaxbon,
Düzgün amdari tumen isə vəçəne duğon.

¹³ Pis amdara əfçi əyitmoğon təlinəne badon,
Ama düzgün amdar t'ara bafaldayin t'et'iin sala-
mate çark'on.

¹⁴ Amdari jomoxun c'eğala saat' əyitenal xeyir-
bərəkəte eçon,
Lap kiin zəhməten eçala q'azanc k'inək'.

15 Səfeyi yaq' iz piyes düze ak'eğon,
Müdrük amdaren isə nəsyətəne ümüxlaxon.

16 Səfeyen iz əcuğə kap çoyele c'evk'on,
Əxilak'alt'in isə şərəfsuza fikir tene tadon.

17 Düzgün şahiden serinəne əyitk'on,
Əfçiduğal şahiden isə əfçi.

18 Fikirbinut' əyitk'alt'ay muzen q'ılınıc k'inək'
yaralayınşebon,
Müdrikt'ay muzen isə amdarxo q'olayebon.

19 Düz əyit həmişəluğə yəşəyinşon,
Əfçi əyiti ömür isə gödəye bakon.

20 Pis niyət bakalt'ay ük'e şərə bu,
Serluğ çureğalt'ay ük'e isə müqluğ.

21 Düzgün amdar sal sa vədə bəlinə tene baft'on,
Pis amdarxo isə həmişə koruği boşə bakon.

22 Q'ONÇUĞON əfçi əyitəxun irit'ene,
Düzgünt'oğoxun isə irəzine manst'a.

23 Əxilak'alt'in iz avabakalt'u bayan tenebon,
Q'ammazen isə iz səfeyluğa bütümə
yəymişebon.

24 Çalışakalt'ay kiin içü ağane bon,
Tənbəlluğen isə amdara t'iyəmint'ay k'ule bon.

25 Narahatluğen amdari ük'əne t'öpevk'on,

Şaat' əyiten isə müqədon.

²⁶ Düzgün amdaren iz ışıat'u yaq'e ak'est'on,
Şər amdaren isə iz yaq'ane açesp'on.

²⁷ Tənbəli kiyel օxəlbi heyvan bafaldayin şot'o
tene ap'esp'on,
Əşbsun çureğalt'in isə gele var-dövlətə
q'azayınşon.

²⁸ Düzgünluğu yaq'a yəşəyinşə bu,
T'et'iya bisun tene bu.

13

¹ Müdrik ğaren bavay tadala tərbiyinə ümüxe
laxon,
Çoboçunen isə töhmətə fikir tene tadon.

² Amdaren iz muze şaat' əyitin xeyirəne ak'on,
İçust'a şaat'luğ nu bakalt'in isə q'əddarluğə
qəvəğon.

³ İz muza efalt'in iz elmoğone q'orişon,
Yənşəğen isə iz bula bəlinəne badon.

⁴ Tənbəli niyət iz boşe mandon,
Əşbsun çureğalt'ay niyətxo isə bexə p'ap'on.

⁵ Düzgün amdaren əfçinə nifrətebon,
Şər amdaren isə xəcələt q'a biyaburçuluğə eçon.

⁶ Kamilluği yaq'a bakalt'u düzgünluğen
q'orişebon,

Günaxbalt'u isə şəren sanekon.

⁷ Amdaro ki, izi hik'k'al butene, içü varlune
ak'est'a,
T'etərono ki, iz dövlət gelene, ama içü kəsibe
ak'est'a.

⁸ Dövləten amdari elmoğo xatinaxun
çark'esedon,
Kəsib isə t'e xatina bafaltenedon.

⁹ Düzgün amdarxoy işiğ güre bok'on,
Şər amdarxoy çirağ isə aneçon.

¹⁰ Amdari içü ala biq'sunen saycə davane eçon,
Şaat' nəsyətə ümüxlaxsunen isə müdriklüğ.

¹¹ Havayi eğala dövlət usume irameğon,
Zəhməten q'azayınşala dövlət isə avuzebakon.

¹² C'əyi bex p'ap'ala arzu ük'e q'aç'e,
Niyətə p'ap'sun isə yəşəyinşest'ala xod k'inək'.

¹³ Tərbiyinə nu q'abulbalt'in içune zərəl tadon,
Buyruğa hörmətbalt'in isə şaat' ğine ak'on.

¹⁴ Müdrik amdari zombsun yəşəyinşest'ala
orayine,
Amdara bisuna taşala təlinəxune əxilbon.

¹⁵ Düz q'amişakalo amdarxoy piyes şaat'e
ak'əğon,

İçust'a saat'luğ nu bakalt'ay yaq'en isə bisunane
taşon.

16 Əxilak'alt'in hər əslə avabaksunene biq'sa,
Axmağen isə iz səfeyluğane bütümə ak'est'a.

17 Pis elçi bəlinəne baft'on,
Ext'ibərli elçinen isə serluğə eçon.

18 Tərbiyinə iradbalo kəsib saal biyabure bakon,
Maslaata q'abulbalt'in isə hörməte q'azayinşon.

19 Arzuna p'ap'sun amdareynak' muç'ane eğon,
Q'ammaz isə pislugaxun qaybaksun tene
çureğon.

20 Müdrikxoxun arsi-hayzalt'in müdriklugə
q'azayinşon,
Q'ammazxoxun dost' bakalt'in isə iz bula
bəlinəne badon.

21 Günaxkərəxun şər kamtene,
Düzgün amdaren isə saat' gi ak'ale.

22 Saat' amdari girbiyo iz nəvoğoynak'e mandon,
Günaxkəri girbi dövlət isə düzgün amdarane
c'ovakon.

23 Kəsibi oçalen bol məhsul taaldayin,
Düzgünlüğü nu bakala gala əfçinebakon.

24 Gara nu çureğalt'in şot'o tene cazalayinşon,
Çureğalt'in isə k'ovala t'ödx tene boson.

25 Düzgün amdar həmişə boşə bəkon,
Şər amdar isə busəne mandon.

14

¹ Müdrik çuğon iz k'oja ost'aarebon,
Q'ammaz çuğon isə şot'o iz kiin şarek'on.

² Düz yaq'en tağalt'in Q'ONÇuğə çalexon,
K'ori yaq'a bakalt'in isə Şot'o t'öğxəbon.

³ Q'ammazi baç'anən iz lovğa əyitmoğə görə
t'ap'e ukon,
Müdrikt'oğoy muzen isə içoğə q'orişəbon.

⁴ Kəl nu bakala gala nəval əms'ine bəkon,
Ama kələ zorene bol məhsul eçon.

⁵ Düzgün şahiden əfçi tene uk'on,
Əfçi şahiden isə iz əfçinene nəfəs haq'on.

⁶ Q'ammazen müdrikluğ qəvəlğayin şot'o tene
bəğğəbon,
Ama q'amişakala amdara usume p'ap'on.

⁷ Axmağaxun əxil bəka,
Şot'oxun haq'ullu əyit ten ibakal.

⁸ Əxilak'alt'ay müdrikluğ - iz yaq'a
q'amişaksunast'ane,
Q'ammazi səfeyluğ isə için-içu feretst'unast'a.

⁹ Səfeyxon taxsıra os'kseynak' eçala paye loxol
axşumt'unk'on,

Düzgünt'oğö isə Q'onçuğon xeyir-bərəkəte ta-
don.

¹⁰ Amdaren iz dərde saycə içine ava,
Şot'ay müqluğal iz hama şuk'k'alēn tene hisbon.

¹¹ Şər amdarxoy k'oj şareğon,
Ük'təmizt'oğoy yurden isə varde qayk'on.

¹² T'etər yaq'o ki, amdari piyes düze ak'esa,
Ama şot'ay axır bisune.

¹³ Axşumk'at'anal amdari ük' q'aç'ek'on,
Müqluğı axı rast'al dərde bakes bakon.

¹⁴ Şər bakalt'u iz biq'i yaq'a görə tadeğale,
Şaat' amdara isə iz əşurxo şaat' baksuna görə.

¹⁵ Nu q'amışakalo hər əyitə feret'ebaksa,
Əxilak'ala amdaren isə iz hər ləngəne fikir tast'a.

¹⁶ Müdrik amdar eht'iyətlü baki pisluxun
zap'eğon,
Axmağ isə usum içuxun c'eri içune
güvəyinqakon.

¹⁷ Usum posk'alt'in haq'ılsuz əşe biq'on,
Pisniyətlü amdaral nifrətt'unbsa.

¹⁸ Q'ammaza mandalo iz səfeyluğə,
Əxilak'alt'ay biin tacal iz avabaksun.

¹⁹ Pis amdarxo şaat't'oğoy bəş k'os't'unbakon,

Şər amdarxoval düzgünt'oğoy çomone tağon.

20 Kəsibə q'onşinenal nifrətebon,
Varluna isə gele amdarene çureğon.

21 T'iyəmint'ay loxol alaxun oq'a bəğalt'in
günaxebşa,
Eht'iyəc bakalt'u köməybalo isə he bəxt'əvəre!

22 Şər əş biq'alxo yaq'axun azmişakiyorox tene
ki?
Xeyirxaxluğ balt'in isə saat'luğ q'a çuresune
bəğəbon.

23 Hər zəhməten q'azance eçon,
Ams'i əyitpsunen isə amdara eht'iyəci boşe efon.

24 Var-dövlət müdrik amdarxoy biin tace,
Səfeyluğ isə axmağxoy.

25 Düzgün şahiden bisunaxune çark'est'on,
Əfçi şahiden isə feret'edon.

26 Q'ONČUĞO çalxalt'aynak' q'ı butene,
Q'onçux şot'ay əyloğoynak'al umudi gane.

27 Q'ONČUĞO çalxsun yəşəyinşest'ala orayine,
Amdara bisunaxune çark'est'on.

28 Padçağı kalaluğ azuk'i geleluğaxune ak'esa,
İz azuk' mal bakala padçağ isə hik'k'ale.

29 Usum içuxun nu c'eğalo haq'ullune,

Hövsələsuzo isə səfey.

³⁰ Arxayinluğen amdara yəşəyinşesedon,
Paxılluğen isə üq'ənxone başaybon.

³¹ Kəsibə zülüm tadalt'in Buxaçuğə tene çalxon,
Kəsibə kul biq'alt'in isə şot'o Yaratmışalt'u
hörmətebon.

³² Şər amdara iz pislüğən sanekon,
Düzgünt'ay düzgünluğən isə bisunast'al umude
tadon.

³³ Müdrikluğən haq'ullu amdari ük'e mese
biq'on.
Şo lap axmağxoy araneyal c'ək'eğon.

³⁴ Düzgünluğən azuk'a əqevek'on,
Günaxen isə sanekon.

³⁵ Padçağ müdrik k'ulaxun irəzine mandon,
İçu biyaburbalt'ay loxol isə iz əcuğəne biq'on.

15

¹ Cügü coğaben hirsə bask'esedon,
Sərt əyiten isə əcuğəne bəc'ük'ton.

² Müdrikt'oğoy muzen avabaksunane tərəifbon,
Axmağxoy muzexun isə səfeyluğə baron.

³ Q'onçuğoy piin hər şeyə aneksa,
İz pul pist'oğoyal, saat't'oğoyal loxole baksa.

4 Muç'a əyitmoğon amdara yəşəyinşesedon,
Əfçi əyitmoğon isə ük'e xəxək'on.

5 Səfeyen bavay tadala tərbiyinə lağane haq'on,
Töhmətə ümüxlaxalo isə əxilak'ale bakon.

6 Düzgünt'ay k'oya kala dövləto,
Şər amdari isə q'azancenal içü əzabe tadon.

7 Müdrikt'ay muzen avabaksune yəymişon,
Axmaği isə mot'o haq'ıl tene p'oyeğon.

8 Q'ONçuğon şər amdari eçala q'urbanaxunal
irit'ene,
Ük'təmizt'oğoy isə afırınaxun irəzine manst'a.

9 Q'ONçuğon şər amdari tağala yaq'axun irit'ene,
Düzgünluği baç'anexun tağalt'u isə çuresa.

10 Düz yaq'axun c'eğalt'u bihi cazane tadeğon,
Töhmətə nifrətbalt'aynak'al bisune eğon.

11 Bisuni q'a p'urit'oğoy məsk'ənəl Q'ONçuğoy
piin bəşe,
Mandene ki, amdari ük'.

12 Amdarxo lağa haq'alt'in töhmətə tene
q'abulbon,
Müdrik amdarxoxunal maslaat tene haq'on.

13 Ük' müqbakat'an amdari çoyenal
axşumek'on,
Dərden isə amdara xəxənek'on.

14 Əxilak'alxon avabaksune qəvəğon,
Axmağxo isə içoğoy səfeyluğ bəse bakon.

15 Fağiri hər ği məyine,
İzi hər ğina müq bakala amdareynak' isə həmişə
q'onaxluğ.

16 Q'ONČUĞO çalxsunen q'azayinşi mal şey
Narahatluğı boş gireşi kala xəzininəxun saat'e.

17 Çuresun bakala gala göyin uksun
Nifrət bakala gala c'əyinəx arak'i yeq' uk-
sunaxun saat'e.

18 İçuxun usum c'eğalt'in davina yaratmışebsa,
Portbalt'in isə davina bask'esest'a.

19 Tənbəli yaq'a şasene haq'on,
Ük'təmizt'oğoy yaq' isə genge.

20 Müdrik ğaren iz bava müqedon,
Axmağen isə iz nana biyaburebon.

21 Q'ammaz səfeyluğaxune müqbakon,
Q'amişakala amdar isə düz yaq'ene tağon.

22 Maslaat nu bakala gala amdari çureğalo bex
tene p'ap'on,
Düz nəsyət tadal gele bakala gala isə, oore eğon.

23 Amdari coğab tast'eynak' əyit bakat'an müqe
bakon,
Əyitə iz gala upsun he saat'e!

24 Müdrikt'ay yaq'en içü ala,
Gərəmzoğoxun əxil bakala yaq'ene taşt'a.

25 Q'ONÇuĞon içuxun irəzi amdari k'ojane
şark'on,
Süpür çuğoy oçala isə q'orişebon.

26 Pis fikirxoxun Q'ONÇuĞon irit'ene,
Şaat' əyitmoğoxun isə Şo irəzine.

27 Tamaxkəren iz külfətə koruğane badon,
Rüşfətə nifrətbalt'ay ömür isə boxoye bakon.

28 Düzgün amdaren coğaba fikirbine tadon,
Şər amdari isə muzexun pisluge baron.

29 Q'ONÇux şər amdarxoxun əxile çurk'on,
Düzgün amdarxoy isə afırına inebakon.

30 Axşumk'ala pulmoğon ük'əne müqt'on,
Şaat' xavarenal amdara parvazlayınşebon.

31 Xeyir tadala töhmətə ümüxlaxalt'ay ga
Müdrik amdarxoy aranene bakon.

32 Tərbiyinə iradbalt'in içune zərəl tadon,
Töhmətə ümüxlaxalt'in isə avabaksune
q'azayınşon.

33 Q'ONÇuĞo çalxsunen müdriklugane zombon,
Əyitə bəğsunenal hörmətə eçon.

16

¹ Amdaren iz ük'e boş fikirebon,
Axırncı əyitə isə Q'ONçuĞone uk'on.

² Amdari bütüm yaq'mux iz piyes təmize
ak'eğon,
Q'ONçuĞon isə ük'e boş bakalt'oğone yoxlay-
ınşon.

³ Vi biq'ala əşurxo Q'ONçuĞo tapşurba,
T'e vədə vi niyətxo bex p'ap'ale.

⁴ Q'ONçuĞon hər şeyə İz məksədəynak'e yarat-
mışe,
Pis amdaral bələ ğineynak'.

⁵ Q'ONçuĞon içöğə ala efalt'oğoxun irit'ene,
Avabaka, şorox cazasuz tet'un mandal.

⁶ Buxaçuğə çuresunen q'a Şot'o ğaç baksunen
ğünaxxo os'ek'sa,
Q'ONçuĞo çalxsunenal pislüğəxun qayest'a.

⁷ Amdari yəşəyinşaxun Q'ONçux irəzi mandayin,
Düşmənxoval şot'oxun bərişt'irişebşa.

⁸ Düzgünluğən q'azayınşala mal şey
Haq'suz yaq'en topbi gele q'azancaxun saat'e.

⁹ Amdaren iz yaq'a c'ək'ek'on,
Ama Q'ONçuĞon tadi yaq'ene tağon.

¹⁰ Padçağən iz əxilaksunluğene əyitk'on,

Divanbsunast'al sərf tenebon.

11 Düzgün tərəzik'en ayzapsun Q'ONÇuĞoxune,
Torayin boş bakala hər ayzap'k'ala jəyal Şot'ay
kiin əşe.

12 Şər əşur biq'sunaxun padçağxon irit't'unk'on,
Şot'aynak' ki, düzgünluğene taxt'a
möhk'əmbon.

13 Padçağxo düzgün amdari əyitk'alt'uxunt'un
irəzi mandon,
Şot'oğon düz əyitk'ala amdarat'un çureğon.

14 Padçaği əcuğon bisuni xavare eçon,
Müdrük amdaren isə me əcuğa bask'esedon.

15 Padçaği çoyen axşumenesa, avabaka,
yəşəyinş bune,
Şot'ay irəziluğ hər şeyə göyünbala joğulin
ağalinane oşq'ar.

16 Q'ızılaxunsa müdrüklüğ q'azayınşbsun şaat'e,
Gümüş təə, avabaksun topbsun şaat'e.

17 Ük'təmizorox pislüği yaq'axun t'it'unst'a,
İz yaq'a nu azdırışalt'inal iz elmoğone q'orişbsa.

18 Əfçibaksuna tikbaşluğene eçon,
Bist'unal lovğaluğen.

19 Fağırxoy arane vi sa k'ot'or şuma uksun,
Tikbaşxoxun talanbi mala cöybsunaxun şaat'e.

20 Tərbiyinə ümüxlaxalt'in xeyire bəğəbon,
Q'ONčuĞO güvəyinşakala amdar he bəxt'əvəre!

21 İz ük'e müdrik bakalo ǵxilak'ale k'alesa,
Amdarxoval muč'a əyitə usume basksa.

22 Q'amişaksun - yəşəyinşest'ala orayine,
Axmaği caza isə iz səfeyluğ.

23 Müdrik əyitmux müdrik amdaraxune c'əğon,
T'e əyitmoğonal amdara vėdesedon.

24 Şaat' əyitmux - şame boş uç' k'inək'e,
Elmoğo q'olayebon, ǵq'ənxo ost'aarebon.

25 T'etər yaq'o ki, amdari piyes düze ak'esa,
Ama şot'ay axır bisune.

26 Əşp'alən iz tapana boşevkseynak'e zəhmət
zap'e,
Busaluğene şot'o məcburbsa.

27 Yaramazen amdarxoynak' kure kaşe,
İz əyitmoğonal arux k'inək' bok'osp'i-şinne.

28 Əfçiduğalən davane galdon,
Əyit tarast'unen ǵša dost'urxoval cöyebon.

29 Q'əddar amdaren iz ǵşat'oğo feret'edon,
Şot'oğo şaat' nu bakala yaq'ane zap'k'on.

30 Pis niyəten pul q'ic'k'alt'ay fikir şəre bakon,
Jomo k'oribalt'ay əşuruxal şaat' tene bakon.

³¹ Mas'i baki pop s'aldala tace,
Düzgünluğu yaq'e q'azance.

³² Q'oççağ baksunaxunsa səbürlü baksun şaat'e,
İçuxun usum nu c'eğalo şəhərə haq'alt'uxun
zorbane.

³³ Çöpə amdarene bost'a,
Ama hər q'ərara Q'ONÇuĞone tast'a.

17

¹ Q'ari sa k'ot'or şum bakala ser k'oj
Kəyi-üğsunen buy höcət bakala k'ojaxun şaat'e.

² Müdrik nöker s'ibiyaburbal gare ağane bakon,
Şot'ay viçimoğoxun barabar mirasi paye haq'on.

³ Q'ızıl-gümüşi təmizluğ gam buxarin boşe çoyel
c'eğon,
Ük'e boş bakalt'u isə Q'ONÇuĞone yoxlayınşon.

⁴ Pis amdaren şər bakalt'ay exlətxone fikir tadon,
Əfçiduğalen əşgaldalı əyitmoğone ümüxlaxon.

⁵ Kəsibə masq'arabalt'in şot'o Yarat'mişalt'une
t'öğxbon,
Q'ert'ay dərdə müq bakalo cazasuz tene man-
don.

⁶ Q'ojat'oğoy biin tac içoğoy nəvooxe,
Ğarmoğoyal şərəf içoğoy bavoox.

⁷ Q'ammaza haq'ullu exlət nu yarayınşala k'inək'

Kalaluğbalal əfci exlət sal tene yarayınşbsa.

⁸ Rüsvət tadalt'ay piyes iz rüsvət sa piin çile,
Şot'aynak' ki, mani tərəf tağayin, q'azance eşt'a.

⁹ Günaxi looxun butk'alt'in serluğə qəvəğon,
Şot'o həmişə çoyel duğalt'in isə iz ışı
dost'urxone açesp'on.

¹⁰ Q'amiş amdara sa töhməten,
Axmağa duğəğala sabaç q'apazaxun gelene
təsirbsa.

¹¹ Pis amdaren insanxo saycə davinane k'ale,
Q'əddar elçinal şot'aynak' yaq'abalt'un.

¹² Balogo açesp'i sa şuyena irəst'eysun
Q'ammaza iz səfeyluği boş irəst'eysunaxun
şaat'e.

¹³ Şin saat'luği gala pislug bayin,
İz k'oyaxun pislug tene cöybakal.

¹⁴ Höcəti burqesun xene bande qayesunane
oşq'ar,
Dava q'ızışakamin şot'ay bəşinəmə haq'a.

¹⁵ Ham taxsırkərt'u haq'lu c'evk'alo,
Ham düzgünt'u taxsırkər c'evk'alo -
Mot'oğoy p'rannat'uxunal Q'ONÇuĞon irit'ene.

¹⁶ Q'ammazi təngə baksuni k'ə xeyirəbu?
Haq'ıl nu bakala gala müdrikluga hetər haq'ale?

17 Dost'en həmişəne çureğon,
Viçiyal t'ar ğinene vi dərdə şərik bakon.

18 Saycə haq'ılsuzene t'iyəmint'ay gala əyit tadi
Şot'ay gala zamin çurk'on.

19 Dava çureğalt'in günaxe çuresa,
İçu ala biq'alt'in bist'une qəvəsa.

20 İçust'a əfçi bakalt'in xeyir tene bəğəbon,
Bic'luğ əşp'est'i əyitk'aloval bəlinəne baft'on.

21 Axmaği bavan dərde bəğəbon,
Sarsaği bavay müqluğ aneçon.

22 Ük'e müqluğ elmoğoynak' ən saat' dərmonə,
Ük' xəxəyesunen isə amdari elmoğone haq'on.

23 Şər amdaren c'əp'k'in rüşvəte ext'on ki,
Düzgünluğa pozmişane.

24 Q'amış amdari fikir müdrikluği loxole bakon,
Axmaği isə t'iya-miya.

25 Axmağ ğar iz bavaynak' bələnə,
İz nanaynak'al q'ubar.

26 Nə düzgün amdara cəriməbsun,
Nə s'ila amdara iz düzgünluğa görə t'ap'sun saat'
əş tene.

27 Gele avabakalt'in male əyite,

Müdrük amdaren iz əyiti q'ədirəne ava.

²⁸ Şip' çurk'ayin, səfeyal müdrike hesab bəkon,
Jomo but'k'ayin, şoval haq'ullune ak'eğon.

18

¹ Saycə içeynak' yəşəyinşalt'in k'ə çuresa bsane,
Şaat' maslaatal q'abul tenebsa.

² Q'ammazen q'amişaksun təə,
İz avabakalt'une ak'est'un çuresa.

³ Şər əşlen hörmətsuzluğə eçon,
Habursuzluğən isə biyaburçuluğ.

⁴ Amdari əyitmux bəğğəloy xeyurxone,
Müdrükluği orayin - tağala oq.

⁵ Divanbat'an pis amdara tərəfkeşluğbi
Təxsirsuz amdara haq'suz c'evksun şaat' tene.

⁶ Q'ammazi əyitmoğon içü bəlinəne badon,
İz muzen içü t'apesedon.

⁷ Q'ammazi muzen içü əfçinebon,
İz əyitmuxcə içeynak' tələnə bəkon.

⁸ Əyittaradalt'ay əyitmux ləzətlu tikoox k'inək'e,
Q'oq'exun hasande c'ovaksa.

⁹ İz əşləst'a tənbel bakalo
Şark'al bakalt'uxun vıçine.

10 Q'ONÇux möhk'əm sa q'alane,
Düzgün amdareynak' baç'ane.

11 Varlu amdareynak' iz dövlət sa q'alala şəhərə,
Şo iz piyes nu şəreğala bari k'inək'e.

12 Amdari içü ala biq'sunen iz acalane p'ap'espə,
Oq'a biq'sunen isə hörmətə.

13 İbakinut' coğab tast'un,
Səfeyluğ saal biyaburçuluğə.

14 Ük'əxun ost'aar amdara azarenal tene saksa,
Ama ük' xəxənesə, mot'o hetərə portbon?

15 Əxilak'alt'in iz ük'e boş biliye topbon,
Müdrək amdari ümüx biliyeynak' qaye.

16 Pay tast'unen amdareynak' yaq'e qayk'on,
Şot'o kakala amdarxoy bəşe taşon.

17 T'iyəmi tərəfen hari əşlə silist'bamin,
Divanbala gala samci əyitk'alt'ay uk'alorox düze
ak'eğon.

18 Buxaçuğoy çureğalt'u avabakseynak' boseğala
çöpen davina bask'esedon,
Davabalt'oğə sun-sunaxun cöyebon.

19 Viçimoğoy arane bakala dava çomo şəft'əlü
q'ala k'inək'e,
Oro viçəxun barişaksun q'alala şəhərə
haq'sunaxun çətinə.

²⁰ Amdaren iz uk'ala əyitmöğoy,
İz muze pit'oğoy nəticinəne ak'on.

²¹ Muzen amdara yəşəyinşəl taneşon, bisunal,
Əyitpsun çureğalt'inal iz uk'alt'oğoy bara ak'ale.

²² Çuux haq'sunen şaat'luğen bəğəbon,
Q'ONÇUĞoy irəziluğan haq'on.

²³ Kəsiben xoyinşene əyitk'on,
Varlunen isə sərt coğabe tadon.

²⁴ Dost'urxo gelebsunen amdara sanekon,
Ama əsil dost' viçəxunal işane.

19

¹ Kəsib, ama iz ük' təmiz amdar,
Əfçi əyitk'ala q'ammazaxun şaat'e.

² Avabaksun nu bakayin, saycə həvəsen
Hik'k'al bes tene bakon.
Kapk'alt'ay turel lamanedon.

³ Amdaren iz səfeyluğa görəne yaq'a açesp'on,
Ük'e boş isə Q'ONÇUĞoy loxole əcuğon biq'on.

⁴ Var-dövləten dost'urxo avuzebon,
Kəsiben isə iz sa dost'al açesebon.

⁵ Əfçi əyitk'ala şahid cazasuz tene mandon,
Əfçiduğalen çark'esun tene bəğəbon.

6 Gelet'oğone s'ila amdarxoy piyes ak'esun
çureğon,
Pay tadalt'aynak'al dost' həmişə bəğəneğon.

7 Kəsibəxun iz viçimoğoyal zəhləne baron,
Lap dost'urxoval şot'oxun əxilt'un tarak'on,
Xoyinşbi baç'anexun bafaldayin, içü İsa tet'un
biton.

8 İz elmoğo çureğalt'in müdriklüğe qəvvəğon,
Q'amışaksunağa çəğalt'in oore q'azayinşon.

9 Əfçi əyitk'ala şahid cazasuz tene mandon,
Əfçinen çoyel çurk'alo biyone.

10 Q'ammaza tamtarağlu yəşəyinş nu yaray-
inşala k'inək',
K'ula ağay loxol kalaluğbsunal tene yarayinşbsa.

11 Amdari q'amışaksunen əcuğa bask'esedon,
T'iyəmint'ay içü incitmişbsuna fikir nu tast'unen
içeynak' şərəfe eçon.

12 Padçaği əcuğ aslanı gıriltı,
İz irəziluğ isə oye loxol bakala xo k'inək'e.

13 Axmağ gar bavaynak' bələne,
Dava qəvvəğala çuux isə nu bot'bakala xene
k'at'psun k'inək'e.

14 K'oj, var-dövlət bavoğoxun,
Müdrik çuux isə - Q'ONçuğoxune.

15 Tənbəlluğen bəğğəloy nep'e eçon,
Avaraluğen amdara busane efon.

16 Əmirə əməlbalt'in iz elmoğone efon,
İz yaq'a nu fikir tadalo isə biyone.

17 Kəsibə kul boxodalt'in Q'ONÇUĞone borc tadi
baksa,
Şot'aynak' ki, Q'ONÇUĞon için me əşlin əvəzə
tadale.

18 Heq'ədər ki c'əyi tene vi ğara tərbiyə tada,
Şot'ay əfçibaksuna hun taxsırkər ma baka.

19 İçuxun usum c'eğala amdaren iz cazina
zap'k'alane,
Şot'o çə tadayin, ast'aral çureğale.

20 Nəsyətə ümüxlaxa, tərbiyinəl q'abulba,
Metər bsunen müdriken bakon.

21 Amdaren iz ük'e boş gele şeye fikirbon,
Axırinci əyit isə Q'ONÇUĞoxune.

22 Amdara iz ext'ibərli baksunene çureşest'a,
Kəsib baksun fırlıdağçi baksunaxun şaat'e.

23 Q'ONÇUĞo çalxsunen amdara yəşəyinşesedon,
Şot'o şər İša bakes tene bakon, şə arxayine
bask'on.

24 Tənbəlen iz kula q'ave boş banedon,
İz jomo taşt'una isə ərikmişebakon.

25 Çoboçuna t'ap'enk'on - q'ammazene içeynak'
dərs ext'on,
Əxilak'ala töhmətbsunen isə, şot'ay
müdrıkluğane avuzbon.

26 Bavay çoyel qaybaki iz nana şəp'eğala ğar,
S'i biyaburbala, şot'oğoy çoya məyinbala ğare.

27 Bez ğar, nəsyətə nu ümüxlaxayin,
Müdrək əyitmoğoxun əxil bakalnu!

28 Rüşvət ext'ala şahiden düzgünluğa lağane
haq'on,
Pist'oğon şərənt'un nəfəs haq'on.

29 T'iyəmint'oğə masq'arabalt'oğəynak' caza,
Axmağxoy baç'aneynak'al t'ape həzirbaksa.

20

1 Finen amdari loxol axşumpesedon, içk'inen
davabesedon,
Şot'oğə feretbakalo müdrək tene k'aleğon.

2 Padçağı əcuğ aslanı ğırılta k'inək'e,
Şot'o içuxun c'evk'alt'in iz elmoğəne açesp'on.

3 Davinaxun t'ist'unen amdareynak' şərəfə eçon,
Səfey isə davineynak' muşt'ağə.

4 İz vədinə nu ezbala tənəbəl əkinçinen
Exe vədinə hik'k'al tene bəğəğbon.

5 Ük'e fikirxo bəğəğloya bakala xe k'inək'e,

Q'amişakala amdaren şot'o zapi c'evək'on.

⁶ Amdarxoy gelet'ine izi ext'ibər lu baksunaxun
dəm duğsa,
Ama həgigi metər bakala amdara mayina
bəğğəbes bəkon?

⁷ Düzgün amdar təmiz ük'ene yəşəyinşbsa,
İçuxun oşa eğala nəsiləl bəxt'əvərə bəkon.

⁸ Padçağ divanbsey nak' iz taxt'a arşat'an,
İz piin şaat'a pişəxun c'ək'ek'on.

⁹ Şina pes bəkon ki, bezi ük' təmizə,
Bezi günax butene?

¹⁰ Əfçi usk'unal, əfçi ayzapsunal -
Mot'oğoy p'rannaxunal Q'ONÇuğon irit'ene.

¹¹ Lap əyləl iz əməlxone çalxest'a,
Şot'oğoy təmiz, düzgün nəəl k'ori baksunene
ak'est'a.

¹² İbakala ümüxxoval, ak'ala pulmoğoval -
Mot'oğoy p'rannal Yaratmişiyo Q'ONÇuxe.

¹³ Basksuna ma çureki, tene kəsib bakalnu,
Ayığ bəka ki, bolluğa p'ap'avax.

¹⁴ Müştərinen "Pise, pis male", unek'on,
Haq'i təsit'uxun oşa işə tərifəbon.

¹⁵ Q'ızile, toyexlu jəne, morox bütüm bune,

Müdrük əyit isə hər şeyaxun dəyərlune.

16 Q'ert'ay gala zamin çurk'alt'in iz paltaral
girove tadon, *
Haketərəl q'ərib amdari gala zamin çurk'alt'ine
bon.

17 Feretst'unen q'azayınşala şum süft'ə muç'ane
bakon,
Axırda isə jomo q'umene buybakon.

18 Şaat' q'ərar c'evkseynak' nəsyətxo ümüxlaxa,
Davina bat'anal maslaaten ba.

19 Əyittaradalen sirurxo qaypi yəymişebon,
Şot'aynak'al metər amdaraxun əxil baka.

20 Bava, nana q'arğışballo
Zülmətəq'an başi, iz çirağ açeq'an.

21 Puldeşilügen haq'eğala mirasen
Axırda xeyir tene eçon.

22 "Me pisluği əvəzə c'eğoz" ma upa,
Q'ONčuĞo ext'ibərba, Şot'inal va q'orişale.

23 Düz nu ayzap'k'ala jənaxun Q'ONčuĞon
irit'ene,
Şot'in feret't'ala tərəzik'əl pise bəğsa.

* **20:16 20:16** *Paltaral girove tadon* - T'e vaxt' amdarxon zamin çurk'at'an içoğoy hik'kal nu baki'uxun oşa lap içoğoy paltaral girovt'un laxe. Bəğa: C'eyş. 22:26; K'an. 24:12-13.

24 Amdari ləngə tüşəl ak'est'alo Q'ONČuxə.
P'oy şina iz tağala yaq'a q'amışakon?

25 Amdara təlinə badalo şone ki,
Buxaçuğə niyətp'i, oşane şot'ay barada fikirbsa.

26 Müdrik padçağən pist'oğə c'ək'p'i,
Şot'oğə dengen arum t'ap'k'alt'ullarik' t'ap'ek'on.

27 Q'ONČuğon amdari vijdanen
Ük'e boş bakalt'oğone işiğbi çoyel c'evk'on.

28 Padçağa xeyirxaxluğən q'a iz azuk'ağaç bak-
sunene q'orişon,
İz taxt'a xeyirxaxluğene möhk'əm efon.

29 Zor cəyilxoy şərəfe,
Mas'i pop q'ojəğoy.

30 Yaroğon q'a t'ap'en amdara pisləğaxun
təmizəbon,
T'ap'esunen ök'əl düzəbon.

21

1 Padçağı ök' Q'ONČuğoy kiyele,
Şot'o xene arx k'inək' İz çureğala tərəf
fırinedon.

2 Amdari biq'i yaq' iz piyes düze ak'eğon,
Ama ök'e boş bakalt'oğə yoxlayınşalo Q'ONČuxə.

3 Düzgünluğ q'a düz divanbsun,
Q'ONČuğoy piyes q'urbanaxun bəşe.

⁴ Alaxun oq'a bəğsun q'a lovğa ük'
Pist'oğoynak' sa işiğ k'inək'e, ama mo günaxe.

⁵ Çalışakalt'ay niyətxon bolluğa eçon,
Kap nəticə çureğalo isə eht'iyəci boşe baft'on.

⁶ Əfçiduğsunen q'azayınşala var-dövlət
Havina əfçibakala sa buğa, şot'in bisunane
taşon.

⁷ Pisorox içoğoy q'əddarluğa görə əfçibakalt'un,
Axırı düz yaq'a biq'sun tet'un çureşi.

⁸ Günaxkəri yaq' gərgüre,
Ük' təmiz amdari isə düz.

⁹ Davabala çuğoxun sa k'oya
yəşəyinşbsunaxunsa
Üğə sa dönbinə yəşəyinşbsun saat'e.

¹⁰ Pis amdari vüğ fikir şərə,
Şot'in iz ışıat'uval gorox tene eğon.

¹¹ Çoboçuna cazan tadon, q'ammaz müdrike
bakon;
Müdrik amdara yaq'en ak'est'on, iz avabak-
sunane avuzbon.

¹² Düzgün Bakalt'in pist'oğoy piyexun
c'ovakesedon,
Şot'oğoy k'ojurxo şarpi bəlinəne badon.

¹³ Ümüxxo biq'i kəsibi haraya nu ibakalt'in

Sa ği içinal harayk'ale, ama şot'o coğab tet'un
tadal.

¹⁴ C'əp'k'in tadeğala payen əcuğə,
Q'oltuğə bakala rüşvətenal hirsə bask'esedon.

¹⁵ Haq'q'en iz ganu biq'at'an düzgün amdar
müqə bəkon,
Şər əş biq'alt'ay bul isə bəlinəne baft'on.

¹⁶ Şu q'amişaksunaxun t'it'ayın,
İz tağala ga bayinq'luğ bakale.

¹⁷ Saycə köfe qoşt'an tağalo eht'iyəcəne baft'on,
Kəyi-üğsunaxun nu çurk'alt'in dövlət tene
bəğğəbon.

¹⁸ Ük' təmiz amdari gala pis amdar,
Düzgün amdari galal xayın amdar tağale.

¹⁹ Davabala, t'ot'ok'ala çuğoxun
yəşəyinq'sunaxunsa
Çöle yəşəyinq'sun saat'e.

²⁰ Müdrik amdari ard iramtenəğon,
Q'ammazi isə k'ə bunesa kəyi-çark'esedon.

²¹ Düzgünluği q'a xeyirxaxluğu baç'anəxun
tağalt'in
Yəşəyinq, düzgünluğ saal şərəfe bəğğəbon.

²² Tək sa müdrik amdaren q'oşunen buy şəhərə
hücüməbon,

Şot'oğoy umudbakala q'alina şarpi-şinek'on.

²³ İz jomo q'a muza efala amdaren
İçu bəlinəxune efon.

²⁴ Alaxun oq'a bəğala, içuxun irəzi amdar
çoboçune hesabbaksa,
Lovğaluğaxun iz boş p'ateneq'sa.

²⁵ Tənbəli çureğala şeyurxon içü bisunane
taşon,

Şot'aynak' ki, iz kula gamaxun çaxa tene duğsa.

²⁶ Şot'in həmişə puldeşiluğbsa,
Düzgün amdar isə kulqaye bakon.

²⁷ Şər amdari eçala q'urban irit'p'une,
Pis niyəten eçalo isə şot'oxunal betərə.

²⁸ Əfçi şahid biyone,
Axırncı əyit isə hər şeyə ibakit'aye bakon.

²⁹ Şər amdaren iz çoyane boçubon,
Düzgün amdaren isə iz tağala yaq'ane
möhk'əmbon.

³⁰ Sal sa müdriklüğ, haq'ıl, nəəl maslaat
Q'ONçuğoy əleyinə c'eyes tene bakon.

³¹ Davin gineynak' ėkat'un həzirbon,
Ama davina taşt'un Q'ONçuğoxune.

22

¹ Şaat' s'i kala var-dövlətəxun,

Hörmət q'azayınşbsunal q'ızıl-gümüşəxun
üst'üne.

² Dövlətlü q'a kəsib amdar sa şeyast'at'un suna
oşq'ar:

P'rannal Yaratmışıyo Q'ONÇuxə.

³ Əxilak'ala amdaren saturbəş şərə ak'i şot'oxun
t'inet'on,

Q'ammazen isə bəş taşi ziyane bəğəbon.

⁴ Əyitə bəğsunen q'a Q'ONÇuço çalxsunen
Dövlət, şərəf, saal yəşəyinşe eçon.

⁵ Şər amdari yaq' şaşlane, t'et'iya tələno,
İz elmoğə çureğalt'in şot'oxun əxile tarak'on.

⁶ Əyelə t'ebelxun düz yaq'a laxa,
Şo isə q'ojabakat'anal me yaq'axun tene c'eğal.

⁷ Varlu amdar kəsibi ağane bakon,
Borclu amdara içü borc tadali k'ule bakon.

⁸ Haq'suzluğ bit'alt'in içeynak' bələne exp'on,
Şot'ay sırışala çombağal əfçinebakon.

⁹ Kəsibəxun iz şuma cöybala kulqay amdaren
Xeyir-bərəkəte q'azayınşon.

¹⁰ Masq'arabala amdara şəp'enğon, daval
çurek'on,
Orobaksunal, köfel lafst'unal tene bakon.

11 Ük' təmiz, muč'a muz amdari
Padçağal dost'e bakon.

12 Q'ONČUĞon q'amişaksuna q'orişebon,
Xayini əfci əyitmoğə isə çoyele c'evk'on.

13 Tənbəlen nexə: "Qavuna aslano,
Məəlnə c'eğayiz, za şark'ale".

14 Əxlagsuz çuğoy jomo bəğğəloy kur k'inək'e,
Q'ONČUĞon ləənətbiyo t'et'iyane baft'on.

15 Q'ammazluğ əyləst'a bune,
Ama t'ap'en şot'o düzebon.

16 Varlu bakseyinak' kəsibə zülüm baloval,
Varlu amdara pay tadaloval -
Morox p'öğəl eht'iyəcəne baft'on.

Otuz müdrik əyit

17 Vi ũmũxxo qaypa,
Müdrik amdarxoy əyitmoğə ibaka,
Bezi zombsuna fikir tada.

18 Şot'oğə vi ũk'e boş efayin,
Şot'oğə bütümə vi muzel eçayin, vaynak' şaat'e
bakon.

19 Q'ONČUĞə ext'ibərbavax pi
Ğə mot'oğə va, vaz avabakest'a.

20 Vaynak' otuz məsələ, müdrik nəsyət tez şampi
ki?

21 Şot'oğon va haq'q'e q'a serin k'ə baksuna
avabakest'i,
Va yaq'abit'oğoy t'öğöl düz coğaben qaybakavax.

22 Kəsibə iz fağır baksuna görə fūq'mapa,
Divanbat'an eht'iyəci boş bakalt'u zülüm ma
tada.

23 Şot'aynak' ki, şot'oğoy əsurxo Q'ONÇuĞon İçin
bəğale,
Şot'oğ fūq'k'alt'oğ əfçibale.

24 Usum əcuğon biq'alt'uxun dost' ma baka,
Usum içuxun c'eğala amdari yaq'a ma baft'a.

25 Tenesa, şot'ay yaq'enen tağon,
Hun va təlinən badon.

26 Q'ert'ay gala zamin çurpsunaxun,
Şot'ay gala əyit tast'unaxun qoş baka.

27 T'e amdari gala tadala hik'k'al nu bakayin,
Vi bask'ala döşəyələ təşalt'un.

28 Bavoğon laxi damna zahmani jəne ganu ma
badalba.

29 İz əşlə saat' avabakalt'u anksa?
Şot'in adi amdaxoynak' təə, padçağxoynak'
əşp'ale.

23

1 Kalaluğbalaxun sa sulfina arşat'an
Vi bəş bakalt'u yönbəri fikir tada.

2 Vi işt'ağ saat'al bakayin,
Vi ukalt'ay q'ərələ avabaka.

3 Şot'ay muç'a xorayxo tamax ma ba,
Şot'aynak' ki, me ukunen amdara feret'edon.

4 Dövlət q'azayinşbseynak' vi elmoğ ma laxa,
Müdrük baka, me fikirəxun kul haq'a.

⁵ Vi pula dövlətə tikbala k'inək', şo əfçibakale,
Müt'lək' q'ənədləyinşaki,
Q'irği k'inək' purpi göynul əqeğale.

⁶ Xəsis amdari tadala şuma ma uka,
Şot'ay muç'a xorayxo tamaxmaba,

⁷ Şot'aynak' ki, şot'in iz ük'e boş hər şeye
hesabane bon.

Muzen va "uka, ŭğə" uk'ale,
Ama iz ük' q'a uk'alorox sa tene.

⁸ Kəyi loq'minal əsək'enk'on,
Vi pi bütüm muç'a əyitmuxal ams'inane tağon.

⁹ Q'ammaza əyit ma upa,
Şot'aynak' ki, vi müdrik əyitmoğoy toy tene
laxon.

¹⁰ Damna zahmani jəne ganu ma badalba,
Yetimxoy əkinə ma baki.

¹¹ Axırı şot'oğoy Q'orişalo zorbane,
Şot'oğoy vaxun bakala divanal Şot'ine bəğon.

¹² Vi ük'ə tərbiyineynak',
Ŭmüxxo zombala əyitmoğoynak' qaypa.

¹³ Əylin tərbiyinə həmişə fikir tada, cazasuz ma
efa,

Tərbiyineynak' bakala t'ap'en şot'o bestenebon.

¹⁴ Ama şot'o t'ap'sunen,
İz elmoğoy bisunaxunen çark'est'on.

¹⁵ Bez ğar, hun müdrik bakayin,
Bez ük'əl qayəğon.

16 Vi muzexun düz əyitmux c'eğayin,
Bezi bütüm elmux müqebakon.

17 Günaxkərxo paxılluğbsuna vi beynə ma eça,
Ama vi hər ğina Q'ONčuĖo çalxsunen yəşəyinşa.

18 T'e vədə vi gələcəy bakale,
Vi umudal ams'ina tene c'eğal.

19 Bez ğar, ümüxlaxa, müdrik baka,
Həmişə düz yaq'a baka.

20 Fine t'ağar bakalxoy arane ma baka,
Yeq' ukala tapanxorxo gərmabaka.

21 Axırı üğəlxo q'a tapanxorxo kəsibt'un bakon,
Kəyi-üği nep'ax mandalorox axırda c'ır-c'ınt'ırı
boşt'un mandon.

22 Vi bava ümüxlaxa, axırı şot'ine va yəşəyinş
tade,

Vi nanal iz q'oja vədine saymışa.

23 Müdrikluğa, tərbiyinə, q'amişaksuna q'a se-
rina topba.

Şot'oğə ma toyda.

24 Metər amdari bava fərəxləyinşebakon,
Müdrik ğaren şot'o müqedon.

25 Barta vi bava-nana müqbakeq'an,
Va dünyəne eçeriyo fərəxləyinşakeq'an!

26 Bez ğar, za fikir tada,
Bezi tağala yaq'en taki.

27 Bəğa, tarak'ala çuux bəğəloy sa çuq'ur,
Əxlagsuz çuux q'ac' kəriz k'inək'e.

28 Şot'in k'uldur k'inək' busq'une biq'on,
Amdarxoy arane xayinxone avuzbon.

29 Yaslu bakalo şuva? Dərdlü bakalo şuva?

Şuva davin boş bakalo? Şuva şikəətbalo?

Şuva ams'i gala yaralayınşakiyo?

İz pulmux č'oç'a bakalo şuva?

30 Mo fi ũğsa arşalo,

Taşi cürbəcür fine tada bəğalone!

31 Hun fine č'oç'a irəngə,

Ayaq'i boş s'alst'una, irəət ũğəsuna ma bəğa!

32 Şot'in axırda va dizik' k'inək' duneğon,

Gürzə k'inək' zəhərləyinşebon.

33 Vi piyes q'əribə şeyurxone ak'eğon,

Haq'ileyal k'ori fikirxone eğon.

34 Vi bask'i gala va dənizi biyex,

Gəmin boş k'inək'en hisbon.

35 Uk'alnu: "Za duğet'un, his tezbe,

Za t'apet'un, sal avabakiyaltezu.

He vədə muğurbakoz ki, p'urum ũğəz?"

24

1 Pis amdarxo paxılluğ maba,

Şot'oğ gərbaksun ma çureki.

2 Şot'aynak' ki, şot'oğoy ũk'e zalımluğbsuni
fikirxono,

Şot'oğoy muzen q'əddarluğaxune əyite.

3 K'oj müdriklügene biq'esa,

Q'amışaksunenal şot'o möhk'əmebsa.

4 İz otağxo avabaksuni köməyen,

Hər cürə dəyərlü, toyexlu şeyurxone buybaksa.

5 Müdrik işq'ar zorbane bakon,

Avabakala amdaren iz zorəne avuzbon.

6 Davabat'an maslaatxo ũmüxlaxa,

Düz nəsyət tadalo gelenesa, davina tanşon.

⁷ Q'ammazeynak' müdriklüğ kul nu p'ap'ala sa
şeye,

Darvazin t'öğöl * camaati bəş iz jomoval qaypes
tene bakal.

⁸ İz fikire şər əş biq'est'alo əşgaldale k'alesa.

⁹ Səfeyi pis niyət günaxe,

Amdarxonal çoboçut'oğö murdare hesabbsa.

¹⁰ T'ar ğine ost'aar tenusa,

He zəyif amdarnu!

¹¹ Bespsa taşalt'oğö çark'est'a,

K'as'esunaç tağalt'oğö qoş qayda.

¹² Hun ualk'ayin ki, "mot'oxun bez xavar tenoy",

Ük'ürxo Yoxlayınşalt'in mot'o atenek'on ki?

Vi elmoğö Q'orişalt'in mot'o avatenebakon ki?

Şot'in amdarxo içoğoy əməlxo görə tene tadon
ki?

¹³ Bez ğar, uç' uka, axırı şo xeyire,

Şamla uç'e tadal vi t'amağeynak' muç'ane.

¹⁴ Avabaka ki, müdriklüğal vi elmoğoynak'
hametərə,

Şot'o bəğəbayin, gələcəyələ bakale,

Vi umud ams'ina tene c'eğal.

* **24:7 24:7** *Darvazin t'öğöl* - mo amdarxoy gireğala ganey.
Amdarxon miya gireşi suna at'unksay, exlött'unbsay. Şunesa
divanbi q'ərar c'evk'ala gaal memiyaney.

15 Şər amdar k'inək' düzgün amdari k'oja
vərənəbseynak'

Busq'u ma biq'a, şot'ay yurda ma şarpa.

16 Düzgün amdar vüğ kərəm bitayinal, p'urum
hayzale,

Şər amdareynak' bələ eğat'an isə şot'o sanekon.

17 Düşməni bist'una müq ma baka,

Şot'ay lamanst'una görə vi ük' maq'an çaxeşi.

18 Axırı Q'ONÇUĞON mot'o anek'on, İz xoşel tene
eğon,

Vi düşməni loxolxunal İz əcuğə exedon.

19 Pislüğ balt'oğə görə vi əcuğon maq'an biq'i,

Şər amdarxo paxıllüğ maba,

20 Şot'aynak' ki, pis amdari axır butene,

Şər amdari çirağ aneçon.

21 Bez ğar, Q'ONÇUĞOXUN saal padçağaxun q'ıba,

Şot'oğə nu çalxalt'oğoxun dost' ma baka.

22 T'e p'rannan tadala bələ q'əflətene eğon;

Şot'oğon tadala cazinal şina avabakon?

Müdrük amdarxoy sa hemal müdrük əyitmux

23 Me əyitmoğoval müdrükxone pe:

Divanbat'an tərəfkəşlüğbsun saat' tene.

24 Taxsırkərt'u "hun düzgünnu" uk'ala amdara
azuk'xon q'inəyinşebon,

Tayfoğon ləənətt'unbon.

25 Ama şot'o caza tadala amdaren xeyir
bəğəbəle,

Şot'ay loxol bol xeyir-bərəkət eğale.

²⁶ Seri coğab tast'un amdara çoyexun muçbsun
k'inək'e.

²⁷ Süft'ə qavuna bakala əşlə çark'a, q'oruğa
təmizba,
Oşa vaynak' k'oj biq'a.

²⁸ Q'onşin əleyinə əfci şahidluğ ma ba,
Vi jomoxun feret't'ala əyit maq'an c'eri.

²⁹ Ma upa: "Şot'in za bit'u zuval şot'o booz,
Şot'ay əməlxoy əvəzə c'eğoz".

³⁰ Tənbəli q'oruğaxun,
Q'ammazi t'ulluğaxunez c'ovaksay.

³¹ Azk'i ki, hər ganu şaşən q'a ilen haq'ene,
Jəne q'alal barene.

³² Bəği mot'o fikirez tadi,
Mot'oxun dərsez ext'i:

³³ Samalal bask'i nep'axeğayin,
Turmoğo boxodi bask'ayin,

³⁴ Mone, kəsibluğen oğri k'inək',
Eht'iyəcen amdar fūq'k'al k'inək' vi loxol
hücüməbon.

25

Solomoni sa hemal məsəloox

¹ Moroxal Solomoni məsəlooxe. Mot'oğo
İudeyani padçağ Xizgiyay amdarxon efseynak'
girbi şamt'unpe.

² Amdarxon Buxaçuğo içoğoy haq'ile nu p'aq'ala
əşurxo biq'suna görət'un alxışpsa,
Padçağa isə iz əşurxo taşt'una görə.

³ Göye alloyluğa q'a oçali bəğəloyluğa tam nu
q'amışakes bakala k'inək',
Padçağıyal ük'exun c'ovakalt'oğö avabakes tene
bakon.

⁴ C'ema gümüşəxun cöybayin,
Zərgərə saycə kiin əşe mandon.

⁵ Şər amdara padçağı t'öğölxun əxilbayin,
Şot'ay taxt' düzgünluğən möhk'əme bakon.

⁶ Padçağı bəş va ala ma biq'a,
Kala amdarxoy t'öğölal vaynak' ga maba.

⁷ Şot'aynak' ki, va "bürmişa, ala c'ovaka" upsun
S'ila amdarxoy bəş oq'a saksunaxun saat'e.

Ak'i şeyurxo görə

⁸ Amdarxo taxsırkər c'evksuna ma kapa.
Oşa t'e amdaren va ot'p'est'ayin, k'ən bon?

⁹ Şuxunesa vi əş bunesa, saycə vi divana di-
vanba,
Şot'ay sirə ma qaypa.

¹⁰ Tenesa ibakalt'in vi loxol pis piine bəğon,
Mot'in va ext'ibərəxun sanekon.

¹¹ İz gala pi əyit
Gümüşi çərçüvin boş bakala q'ızılı əşane oşq'ar.

¹² Əyitbəğaleynak'al müdrik amdari töhmət
Q'ızılı sırığan, q'ızılı bəzəy k'inək'e.

¹³ Exe vədine ije sərینluğ hetərə bakonsa,
Ext'ibərli elçiyal şot'o yaq'abit'aynak' hametərə:
Şot'o yaq'absunen şo içule eysa.

14 İz nu tadi payurxoxun forsbalo
Ağala nu eçala asoy q'a muş k'inək'e.

15 Səbiren kalaluğbalal vədese bakon,
Muç'a muzen tərs amdaral əyitəle eçon.

16 Uç' bəğəbayin, vi q'ərələ uka,
Puldeşi k'inək' ukayin, əsəkk'alnu.

17 Q'onşin k'oya usum-usum ma taki,
Tenesa, bezər baki, vaxun iz zəhləne baron.

18 İz q'onşin barada əfçi şahidluğbalo
Sa güpun, q'ılinc, şiş ox k'inək'e.

19 Başay uluğoxun, axsağ turaxun sa xeyir nu
bakala k'inək',
T'ar gineyal xəyanətkərəxun sa xeyir tene
bakon.

20 İz ük' buy amdareynak' məğ məğpsun
Şot'ay paltara çax havina c'eq'sun,
Nəəl ki, iz yarin loxol oq'oy lapsun k'inək'e.

21 Vi düşmən busanesa, şot'o ukest'a,
Xenezanesa, şot'o xe tada.

22 Metər ba ki, şot'in ot'p'i toobabane, *
Q'ONÇUĞONAL va iz əvəzəne tadon.

23 Q'uzey tərəfəxun eğala muşen ağala eçala
k'inək',

* 25:22 25:22 - əbrani muzin: Şot'ay bel s'ilən lak'on.

Əyittaradali muzenal amdarxoy əcuğane iz
loxol eçon.

24 Davabala çuğoxun sa k'ojin oq'a
yəşəyinşbsaxunsa,
Üğül sa dönbine yəşəyinşbsun şaat'e.

25 Xenezaluğaxun bok'alt'aynak' çax xe hetəresa,
Əxil ganuxun eğala müq xavaral hametərə.

26 Düzgün amdari pis amdara tabi baksun,
Orayini ciyər baksun, kərizi murdarlayınşaksun
k'inək'e.

27 İz q'ərələxun gele uç' uksun xeyirlu nu bakala
k'inək',
Amdari içeynak' dim tərif qəvəsunal şaat' tene.

28 İçu idarabes nu bakala amdar
Şareşi, q'alasuz şəhər k'inək'e.

26

1 Yəyə ij, exe vədinə ağala nu yarayınşala
k'inək',
Q'ammazal şərəf tene yarayınşbsa.

2 Çovalı t'ağay-mağay purbsun,
Baç'ayna hari-taysun k'inək',
Nahaq' q'arğışal ams'i şeye.

3 Əka tatar, elema q'antarğa hetərə yaray-
ınşbsasa,
Q'ammazi baç'anal xajil hametərə yarayınşbsa.

4 Q'ammazaxun iz muzin ma əyitp'a,
Tenesa şot'ay tayen bakon.

5 Ama şot'o t'etər coğab tada ki,
İç iz piyes müdrik maq'an ak'eşi.

6 Axmağaxun xavar yaq'abalo,
İçin iz tura bot'i ziyan zap'k'ala amdar k'inək'e.

7 Q'ammazi jomoxun c'eğala məsələ
Topali axsağlayınşala tur k'inək'e.

8 Q'ammaza tərifləyinşsun
Jəna ragatk'inağaçbsun k'inək'e.

9 Q'ammazi məsələ eşt'un
Finağoyen iz kiyel şaş biq'sun k'inək'e.

10 Q'ammaza, nəəl hər yaq'axun c'ovakalt'u əşlə
exst'un
İz əşlə nu avabakala oxbosali ox bost'un k'inək'e.

11 İz səfeyluğa saal qaybakala q'ammaz,
Xəye iz əsək'p'una qaybaksun k'inək'e.

12 İçu iz piyes müdrik hesabbalt'u ak'enu?
Şot'oxunsa q'ammaza gele umudo.

13 Tənbəlen unek'on: "Yaq'a aslano!
Şir küçəmoğone tarane!".

14 Çomo iz həncəmin loxol hetərə fırinesa,
Tənbələl iz bask'i gala hametərə fırık'on.

15 Tənbəlen iz kula q'ave boş banedon,

İz jomo eşt'eynak' ərik'mişə bakon.

¹⁶ Tənbəl iz piyes

Müdrək coğab tadala vüğ tanaxunal müdrike
ak'eğon.

¹⁷ Q'ert'ay davina gərbaksun

Küçinə xəye ümüğə zapsun k'inək'e.

¹⁸⁻¹⁹ Q'onşına ferett'i "zarafat'ezbi" upsun

Gije bok'ala ox bosı bisun eşt'un k'inək'e.

²⁰ Uş çark'at'an arux açala k'inək',

Əyittaradal nu bakala galal davane çark'on.

²¹ S'ileynak' kömür, aruğeynak' uş hetəresa,

Davina bəc'ük'st'eynak'al əşgaldala amdar
hametərə.

²² Əyittaradalt'ay əyitmux ləzətlu tikoox
k'inək'e,

Q'oq'exun hasande c'ovakon.

²³ Muç'a muzin, iz ük' isə şəren buy amdar

Gümüşi xena çəpeşi q'əlik' k'inək'e.

²⁴ Düşməni muzexun uç'e barst'a,

Ama iz ük' bic'luğen buye.

²⁵ Şot'in cügü əyitalk'ayin, vəmabaka,

İz ük' vüğ cürə murdarluğen buye.

²⁶ İz pisluga çoyexun nuval ak'est'ayin,

Ama axırda camaati bəş şo çoyel c'eğale.

²⁷ Q'ert'aynak' kur kaşk'alo içe t'e kura baft'on,

Jəyal şot'o t'ik'ırdalt'ay loxole eğon.

²⁸ Əfçiduğalen iz əfçi duğala amdara nifrətebon,

Yaltağlayınşakala muzenal bələne eçon.

27

¹ Əyc'in ğinaxun lovğalayınş ma baka,
Axırı şot'in vaynak' k'ə eş'tuna ten ava.

² Barta va t'iyəmint'inq'an tərifləyinşi, hun təə,
Q'ert'ay muzexunq'an tərif c'eri, vi təə.

³ Jë bĭhine, q'umal suuk' tene,
Ama q'ammazi əş galst'un mot'oğoy
p'rannaxunal bĭhine.

⁴ Əcuğ amansuze, hirseyal bəşinəmə haq'sun
çətine,
P'oy şot'oğoxun betər bakala paxılluğa hetəre
portp'es bakan?

⁵ Əyitə çoyel upsun şip' çurk'ala dost'e
çuresunaxun şaat'e.

⁶ Dost'e köfel laft'ala əyitəl iz çuresunaxune,
Düşməni isə muçbsunal əfçidəne.

⁷ Boş tapanə şamla uç'enal ağuluğebon,
Ama busa bakalt'aynak' ağuş şeyural muç'ane
ak'eğon.

⁸ İz yurdaxun əxil baft'i amdar
İz mesaxun cöybaki sa q'uş k'inək'e.

⁹ Hetər ki varde q'a duxin ade amdari xoşel eysa,
Dost'e şaat' nəsyətəl hametərə.

10 Ham vi dost'a, hamal bavay dost'a ma bosa,
T'ara baft'at'an viçey k'oya ma taki,
Əxil bakala q'oomaxunsa ıřa q'onşı řaat'e.

11 Bez ğar, müdrik baka ki, bez ük'ə mŭq't'an,
T'e vədə za ot'p'est'alt'uval coĝab tades bazkon.

12 Əxilak'alen saturbėř řərə ak'i řot'oxun
t'inet'on,
Q'ammaz isə bėř taşı ziyane bėĝəbon.

13 Q'ərib amdari gala zamin řurk'alt'in iz pal-
taral girove tadon,
Haketərəl q'ert'ay çuĝoy gala zamin řurk'alt'ine
bon.

14 İz q'onşına savaxt'an üşenen ost'aar xeyir-
bərəkət tadalo
Ĵame q'ončuxə bakon.

15 T'ot'ok'ala çuux asoyla ĝine nu bot'bakala
aĝalinane oşq'ar.

16 Şot'o řipbsun muşa nu efes baksun,
Nəəl ki məxin boş c'əyinə nu efes baksun
k'inək'e.

17 Dəmirə dəmiren ĝayinbalt'ullarik',
Amdarxoval sun-sunaxunt'un zombaksa.

18 İncilnə xoda becərişalt'in řot'ay baraxun
ukala k'inək',
İz aĝay q'ayĝına mandalt'inal řərəfe bėĝəbon.

19 Xenen çoye surata ak'est'ala k'inək',

Amdari ük'enal şot'ay şu baksunane ak'est'a.

²⁰ Bisun q'a gərəmzoğ nu boşala k'inək'
Amdari pulal tene boşon.

²¹ Q'ızıl-gümüşi təmizluğ gam buxarin boşə
çoyel c'eğon,
Amdara isə q'ert'ay tərifene çalxest'on.

²² Aruma dengen t'ap'k'ayin, pəpə c'eğon,
Ama səfeya heq'ədər t'ap'alk'ayin, iz səfeyluğ
tene c'eğon.

²³ Sürünə saat' bəğa,
Vi naxıra fikir tada,

²⁴ Şot'aynak' ki, nə var-dövlət həmişəluğ tene,
Nə tac nəsiləxun nəsilə tene c'ovaksa.

²⁵ Koloşa girbit'uxun oşa təzə o c'eğat'an,
Buruğ o şapeğala vədine

²⁶ Q'uziğone va lapest'on,
Keçiğə toydin q'oruğ haq'es bakon.

²⁷ Keçiğone va t'eq'ədər muč'anaq' tadon ki,
Mo vi külfətəl, nökrəxoval bəse bakon.

28

¹ Şər amdara şəp'eğal nuval bakayin, t'inest'a,
Düzgün amdar isə aslan k'inək' mərd çurene.

² Ölkinə gərgürçiluğ baka'tan kalaluğbalxoval
gelene bakon,
Q'amışakala q'a iz əşlə avabakala amdaren isə
ölkinə enefon.

³ Kəsibə incitmişlə s'ila kala amdar
Əkinə os'k'i taşala sel k'inək'e.

⁴ K'anuna pozmuşalt'in pis amdarxone tərifbon,
K'anuna əməlbəlxo isə şot'oğoy bəşt'un çurk'on.

⁵ Pis amdarxon düzgünluğu k'ə baksuna tet'un
avabakon,
Q'ONÇUGON laxi yaq'en tağalt'oğon isə mot'o
şaat't'un q'amişakon.

⁶ Təmiz ük'en yəşəyinşala kəsib amdar
Şər yaq'en tağala varlu amdaraxun saat'e.

⁷ Tərbiyinə q'abulbala ğar q'amiş ğare,
İz ğina tapanxorxoxun c'ovakeşt'alo isə bava
biyaburbal.

⁸ Şin ki tənginə kala faizen tast'unene dövlət
girbsasa,
Şot'ay girbalo axırda kəsibxoynak' ük'
bok'osp'alt'une mandon.

⁹ K'anuna ibaksun nu çureğalt'ay afırınenal
irit'p'esest'a.

¹⁰ Düzgünt'oğə pis yaq'a zap'k'alo iz kaşp'i ku-
rane baft'on,
Ük' təmizt'oğon isə saat' ğit'un ak'on.

¹¹ Varlu amdaren içü müdrike hesabbon,
Ama q'amiş kəsibən şot'ay ük'əne k'ale.

12 Düzgünt'oğoy ooren bitot'aynak' müqluğə
eçon,
Ama pis amdarxo kalaluğa eğayt'un, bito
c'ap'ebakon.

13 İz günaxxo c'ap'balt'in saat' ği tene ak'on,
Şot'o iz ozane haq'i ene nu balt'in isə
bağışlayınşaksune bəğəbon.

14 Həmişə Q'ONČuĞo çalxalo bəxt'əvərə,
İz ük' inadkər bakalo isə bəlinəne baft'on.

15 Eht'iyəc bakala azuk'i pis kalaluğbal
Ğırık'ala aslan, hücübala şuyen k'inək'e.

16 Nu q'amışakala kalaluğbal q'əddar, zülümkərə
bakon,
Haram q'azanca nifrətbalt'ay ömür isə boxoye
bakon.

17 Amdarbesp'al iç biyamin q'ıye boşə.
Şuk'k'alenal şot'o tene köməybon.

18 Ük' təmiz yəşəyinşalt'aynak' q'ı tene bu,
Pis yaq'en tağalo isə kurane baft'on.

19 İz oçala əsp'alt'in boşşamin şume ukon,
Ams'i şeyurxoy qoşt'an tağalt'in isə iz kəsibluğa.

20 Ext'ibərli amdaren bol bərəkət q'azayınşale,
Usum varlayınşaksun çureğalo isə caza.

21 Tərəfkəşluğbsun saat' tene,

Ama bəzit'oğon sa loq'ma şumeynak'al pis-luğt'unbsa.

22 Tamaxkər var-dövləti baç'anexune t'ist'a,
Ama q'amiştene ki, kəsibluğene içü yaq'bəğsa.

23 Töhmətbalt'in axırda əfçidən tərəfbalt'uxun
gele hörməte q'azayınşon.

24 Bava-nana fūq'p'i "mo günax tene" uk'ala
amdar əfçibalt'ay dost'e.

25 Tamaxkəren davane galdon,
Q'ONÇUĞO güvəyinşakalt'in isə saat' ğine ak'on.

26 İçü güvəyinşakalo q'ammaze,
Müdrıkluği yaq'en tağalt'aynak' isə q'ı tene bu.

27 Kəsibə kul boxodalo hik'k'ala möhtəc tene
bakon,
Şot'o fikir nu tadalt'in isə ləənəte q'azayınşon.

28 Pis amdarxo kalaluğbal bakat'an, bito
c'ap'ebaksa,
Şorox əfçibakat'an isə düzgünt'oğoy zore
avuzbaksa.

29

1 Töhmətxo nu bəği inadkərлуğ balo
Bürdən əfçinebakon iz çaral tene bəğəyeyəğon.

2 Düzgün amdarxoy ooren azuk'a müqedon,

Pis amdarxoy kalaluğbsunen isə azuk'a
önenedon.

³ Müdrikluga qəvəğalt'in iz bava müqedon,
Ama tarak'ala çuğo gərbakalt'ay kiyexun iz
bakal-nu bakalo c'eneğon.

⁴ Düzgünluğen kalaluğbala padçağen iz ölkinə
möhk'əmebon,
Rüşvət ext'alt'in isə şot'o şarek'on.

⁵ İz ışıat'aynak' əfçidən muç'a muz şik'alo,
Şot'ay turin oq'axun kaşk'alone.

⁶ Pis amdari günaxen içü təlinəne badon,
Düzgün amdar isə müqbaki, məğək'on.

⁷ Düzgün amdaren kəsibxoy haq'q'a tanedon,
Pis amdaren isə mot'o tene ak'on.

⁸ Çoboçut'oğon şəhərə gərgürt'unbon,
Müdrik amdarxon isə əcuğo bask'est'undon.

⁹ Müdrik amdar q'ammaza gərbaki şot'oxun
haq'q' hesab taşayin,
Axşumi q'a lağlağın gane bakon, serluğal tene
ak'on.

¹⁰ Amdar besp'alxon düzgün amdara
nifrətt'unbon,
Düzgün amdari elmoğo haq'sunt'un çureğon.

11 Q'ammaz hirsləyinşakat'an posp'i içuxun
c'eneğon,
Müdrük amdar isə səbürlünə bəkon.

12 Kalat'in əfci əyitə ümüxlaxayin,
Bütüm iz sarayi amdarxoval şərat'un tarak'on.

13 Kəsib amdar q'a zalım amdar sa şeyast'at'un
suna oşq'ar:
P'rannayal piyel işiğ tadiyo Q'ONÇuxə.

14 Padçağən kəsibxo düzgün divanbsunen
İz taxt'a həmişəluğ möhk'əmebon.

15 T'ap'en q'a tərbiyinen müdriklüğe eçon,
Kalanut əyelen isə iz nana biyaburebon.

16 Pis amdarxoy zor gele bəkat'an cinayət avuze
bəkon,
Ama düzgünt'oğon şot'oğoy bist'una ak'alt'un.

17 Ğara tərbiyə tada ki, vi bulal dincq'an bəki,
Şot'inal va müqq'andi.

18 Buxaçuğoxun qəyəsi əyit nu bəkat'an, azuk'
içuxun c'eneğon.
Buxaçuğoy k'anuna əməl balo isə he bəxt'əvərə!

19 K'ula saycə əyiten tərbiyə tades tene bəkon,
Şot'aynak' ki, q'amışal bəkayin əyitə tene bəğon.

20 Fikirbinut' əyitk'alt'u ak'enu?
Şot'oxunsa q'ammaza gele umudo.

21 Ərköyün kalabakala k'ul
Axırda iz q'onçuğoynak' dərde bakon.

22 Əcuğlu amdaren davane galdon,
Usum posk'alt'inal iz günaxxone avuzbon.

23 Amdari içü ala efsunen axırda içü sanekon,
Fağır amdaren isə hörməte q'azayınşon.

24 Oğrina gərbakalo iç iz düşməne,
Elasp'iyal bakayin, divanbala gala düzə tene nex.

25 Amdaraxun q'ıbsunen təlinəne badon,
Ama Q'ONÇUĞO güvəyinşakalt'aynak' q'ı butene.

26 Gelet'ine kalaluğbalxoxun içeynak' haq'q'
yaq'bəğsa,
Ama mo saycə Q'ONÇUĞOXUNE.

27 Düzgün amdarxon haq'lu nu bakalt'oğoxun,
Pis amdarxon isə düzgünt'oğoxunt'un irit'e.

30

Aguri müdrik əyitmux

1 Yak'e gare Aguri exlətxo, şot'ay əyitmux.
Me amdaren Yet'uela, Yet'uela saal Uk'ala
metəre pi: *

2 Düzəl, zu bitot'uxun haq'ılsuzzu,
Amdari q'amişaksun zast'a butene.

* **30:1 30:1** *Me amdaren Yet'uela, Yet'uela saal Uk'ala metəre pi -*
Nəəl ki: Ay Buxačux, mandak' bakezu, mandak' baki halnuxun
bitezu.

³ Müdriklığa tez zombake,
Nəəl İvel Bakalt'ay barada sa avabaksun tezax
bu.

⁴ Şuva göynul laşi şire?
Şina muşa iz kiyel top'p'e?
Şina xena iz paltari boş bəc'ürp'e?
Oçalı čo çark'amin hər ganu şina yaratmışe?
Şot'ay s'i hik'ə? İz gare s'i hik'ə?
Avanu? Avanusa, upa!

⁵ Buxaçuğoy əyitəst'a sərf butene, şo təmize,
Şot'ay t'öğöl egalt'oğoynak' bac'an Şone.

⁶ Şot'ay pi əyitə hik'k'al avuzmaba,
Tenesa, va töhmətebon, vi əfçinə çoyele
c'evek'on.

⁷ Ay Buxaçu, Vaxun p'ə şeyez çuresa,
Heq'ədər ki bezi ömür bakale, zaxun şot'oğə
kammaba:

⁸ Barta ams'i, əfçi əyitmux zaxun əxılq'an baki.
Saal za nə kəsib, nəəl varlu ma ba,
Saycə bezi gıluğ şuma tada.

⁹ Şot'aynak' ki, varlu bakayiz, "Q'ONçu şuva?"
pi Va bosson,
Kəsib bakayiz isə, oğriluğbi bezi Buxaçuğoy s'iya
ləkələyinşezbon.

¹⁰ Nökəri barada iz ağa pis əyit ma upa,
Tenesa, şot'ay q'arğış vi loxole baron,
Ziyanal hunen zap'k'on.

¹¹ Amdaro ki, iz baval, nanal q'arğışbsa.

¹² Amdaro ki, içü təmize hesabbsa,

Ama iz murdarluğaxun tene təmizbake.

¹³ Amdaro ki, t'iyəmint'oğoy loxol həmişə alaxun
oq'ane bəğsa,

Gelene göynuxun taysa.

¹⁴ Amdaro ki, iz uluxxo q'ılinc k'inək' gəyine,

Çənəl q'əssəbi meyruxo k'inək'e.

Şot'in oçali çoyexun kəsibxo q'uc'bsun,

Amdarxoy aranexun fağırxo əfçibsune çuresa.

¹⁵ Zəlin p'ə xuyəro,

"Tada! Tada!" pi harayt'unne.

Xib şeyo ki, sal sa vədə boteneşt'a,

Lap bip' şeyo, manu ki, "Bəse!" tene uk'on:

¹⁶ Gərəməzəluğ, q'ısır tapan,

Xenaxun nu boşala oçal,

"Bəse" nu uk'ala arux.

¹⁷ Bavay loxol lağen,

Nanay loxolal alaxun oq'a bəğala pulmoğ

Dərənə bakala gəynoğone deşibon,

Q'irğin baloğone şot'oğ

¹⁸ Xib şeyo ki, bez haq'ile p'aq'est'es tez baksa.

Lap bip' şeyo ki, q'amıştez:

¹⁹ Q'irğin göynul,

Dizik'i q'ayin loxol,

Gəmin dənizi biyex baksuna,

Saal işq'ari cəyil xuyəri t'öğöl taysuna.

²⁰ Əxlagsuz çuğoy yaq' metərə:

Kəyi, jomo təmizebon,

"K'ə pis əşez biq'e ki?" unek'on.

21 Oçal xib şeyaxune jık'esa,
Lap bip' şeyo ki, şot'o tene portbsa:

22 Nökəri padçağ baksuna,
Q'ammazi boşşamin şum uksuna,

23 Nifrətə layığ çuğoy işq'ara taysuna,
Saal çuux nökeri iz xanımı ganu c'ovaksuna.

24 Oçali çoyel bip' elmuxlono ki,
Mis'ik'al bakayt'un, içögost'a müdrikluğ gelene:

25 Xuriturxo, manu ki zorsuz sa azuk'e,
Ama içögoy ijenin ukuna yəynuxunt'un girbsa;

26 Buruğoy mëlurxoval zorba azuk' tene,
Ama içögoy k'ojurxo q'ayin boşt'un biq'sa;

27 Çərt'k'ənxoyal padçağ teno,
Ama tağat'an dəst'inent'un taysa;

28 Saal dereval, manu ki kiin biq'es bakala sa
heyvane,
Ama şo padçağı sarayinal baneksa.

29 Xib heyvano ki, içögoy ləngbsunal gözəle,
Lap bip'ono, manu ki içögoy taysunaxunt'un
c'ək'esa:

30 Heyvanxoy ən zorba bakala,
Şuk'k'alaxun nu q'ibala şir,

31 Şilluğ dadal, ərkəy keçi,
Saal iz q'oşuni bəş tağala padçağ.

32 Əgər q'ammaz baksunen va ala hesabbenusa,
Vi fikirest'a pis niyət biq'est'enusa,
Vi muza girba.

33 Şot'aynak' ki, muč'anaq'a buyk'at'an c'əyin
c'eğala k'inək',
Böxmöğö duğat'an p'i c'eğala k'inək'

Əcuğö biq'est'at'anal davane bakon.

31

Padçağ Lemueli nanay əyitmux

¹ Padçağ Lemueli əyitmux, iz nanan şot'o zombiyorox.

² K'ə uk'az, bez ğar, ay zaxun baki ğar,
Bezi afırığo q'a elasxo ibaki za tadeşi ğar?

³ Vi zora çupuxxoy,
Vi bacarağa me padçağxo əfçibalt'oğoy loxol ma
çark'est'a.

⁴ Ay Lemuel, fi ũğsun padçağxo tene yaray-
inşbsa,
Finağoy baksunal kalaluğbalt'oğoynak' tene.

⁵ Tene, ũği q'ayda-k'anuna eyexun c'evt'unk'on,
Fağırxoy haq'q'a pozmişt'unbon.

⁶ Finağoybala içk'inə
Əzyətin q'a dərde boş bakalt'oğö tadanən,

⁷ Barta ũği içoğoy kəsibluğa eyexun
c'evk'eq'at'un,

İçoğoy dərdəl ene maq'at'un eyex badi.

⁸ Muzsuzt'oğoynak' vi jomo qaypa,
Bütüm eht'iyəci boş bakalt'oğoy haq'q'a q'orişa.

⁹ Vi jomo qaypi düzgün divanba,
Kəsibxoy, fağırxoy haq'q'a q'orişa.

Şaat' çuux

¹⁰ Şaat' çuux şina bəğğəbon?

Şo toyexlu jənaxunal dəyərlune.

11 İz işq'ari ük' şot'oxun arxayine,
T'e çuğoxun şot'in zərəl tene zap'k'al.

12 İz ömüri axıral şirik' işq'areynak' pislug təə,
şaat'luğə eşt'a.

13 Xaye, kətani saat't'une c'ək'e,
İz kiyexun hər əş ayesa.

14 Toyəğala mal eçala gəmi k'inək'e,
Əxiləxune iz şuma eşt'a.

15 Üşenen hayest'a,
İz külfəteynak' ukune həzirbsa,
İz çuux nökrəxoval tanest'a.

16 Q'oruğa bəği şot'o haneq'sa,
İz kiin q'azancen t'ulluğə lasaksa.

17 Sal sa əşləxun qoş tene çure,
İz kulmoğə q'aşampi əşəbsa.

18 Aneksa ki, iz haq'i-toyst'un saat'e taysa,
Üşeyal iz çirağ tene aşt'a.

19 İz kulmoğon juk'e fırist'a,
Milurxo iz kiyexun tene tərbsa.

20 Kəsibxoynak' iz kul qaye,
Fəğırxo kule biq'sa.

21 İje eysun iz ailineynak' q'ı tene.
Şot'aynak' ki, bitot'in toyexlu p'ə q'at paltare
lape.

22 İz döşəyeynak' çone əbsa,
İz paltar tünd ç'oc'ane, nəzik' kətanaxune.

23 İz işq'ar şəhəri darvazin t'öğöl hörmətlü
amdare hesabbaksa,
T'e oçali ağsaq'q'alxoxune arsi-hayst'a.

24 Metər çuğon haq'i-toydaxo için əldi q'ayınşxo
q'a

Kətan paltarxone toyst'a.

²⁵ Zor q'a şərəf içust'ane,

İz gələcəyeynak' tene q'ıbsa.

²⁶ Şot'in müdrikluğene əyite,

İz jomoxun düzgün maslaatxone c'eysa.

²⁷ İz ailin əşurxo yaq'axe taşt'a,

Tənbəlluğ hik'ə tene ava.

²⁸ İz əyloğon sa səsen şot'o alxışt'unbsa,

İz işq'arenal şot'o tərəfebsa:

²⁹ "Şaat' çupuxxo gelene,

Ama vi tay butene".

³⁰ Çuğoy şaat' ak'esun hər şey upsun tene,
gözəlluğ ams'i şeye,

Saycə Q'ONÇUĞO çalxala çuuxe tərəfə layiğ.

³¹ Şot'o iz kiin haq'q'a tadanən,

Barta şəhəri darvazin t'öğöl iz əşurxon
şot'aynak' tərəfq'an eçeri.

Udi Bible
Udi Scripture translation

copyright © 2020 Translation Services International Ltd. and Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Udi)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Jul 2025 from source files dated 9 Jul 2025

174556f0-71b4-5f1c-b512-2117b07ebbf0